

Appendix
Rapport 2018:9

Rekommendationer med
fokus på vägledning och
internationaliserade
lärandemål för ökad
internationalisering och
studentmobilitet

Appendix Det akademiska värdet av mobilitet

Universitets- och
högskolerådet

www.uhr.se

Appendix

Det akademiska värdet av mobilitet

Rekommendationer med fokus på vägledning och internationaliserade lärandemål för ökad internationalisering och studentmobilitet

Det akademiska värdet av mobilitet
Rekommendationer med fokus på vägledning och internationaliserade
lärandemål för ökad internationalisering och studentmobilitet
UHR:s rapportserie 2018:9, Universitets- och högskolerådet, maj 2018
Kontaktperson: Anders Ahlstrand och Annika Ghafoori
ISBN 978-91-7561-056-6

Erasmus+

Publicerad med stöd från Europeiska Kommissionen inom programmet Erasmus+. Innehållet i publikationen speglar författarnas åsikter och Kommissionen kan inte hållas ansvarig för dess innehåll eller användandet därav.

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se.

Innehåll

Inledning	5
Pilotprojekt inom projektet	6
Pilotrapporter	8
Förskolläraryrket vid Linköpings universitet, systematisk vägledning och mobilitetsfönster, rapport nr. 1	8
Förskolläraryrket vid Linköpings universitet, systematisk vägledning och mobilitetsfönster, rapport nr. 2	10
Högskoleingenjörutbildningarna vid Lunds universitet, internationaliserade lärandemål och mobilitetsfönster, rapport nr. 1	15
Högskoleingenjörutbildningarna vid Lunds universitet, internationaliserade lärandemål och mobilitetsfönster, rapport nr. 2	17
Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap vid Örebro universitet, proaktiv vägledning, rapport 1	21
Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap vid Örebro universitet, proaktiv vägledning, rapport 2	24
Sjuksköterske- och lärarutbildningsprogrammen vid Högskolan Dalarna – Utveckling av metod för att integrera internationalisering i lärandemål	30
De civila kandidatprogrammen vid Försvarshögskolan, samordning av internationell studievägledning	35
Institutionen för informationsteknologi (IIT) vid Högskolan i Skövde, Programansvarigas internationaliseringsarbete	39
Umeå universitet "Internationalisering som en del av högskolepedagogisk kompetensutveckling"	42
Bilagor till piloternas rapporter samt exempel från Finland	46
Bilaga 1 Diskussionsfrågor för fokusgrupp med alumni och arbetsgivare, Lunds universitet (LTH)	46
Bilaga 2 Studentenkät för studenter antagna till Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet, pilotens första del	48
Bilaga 3 Diskussionspunkter vid gruppdiskussion "Din väg till examen" som användes vid träff 1 – Tema "Här och nu", Örebro universitet, pilotens första del	49
Bilaga 4 Diskussionsunderlag vid gruppdiskussion "Min väg till examen!" som användes vid träff 2 – Tema "Nu och framåt", Örebro universitet, pilotens första del	50
Bilaga 5 Utvärderingsenkät för "Din väg till examen", Örebro universitet, pilotens första del	51
Bilaga 6 Utvärderingsenkät till nominerade studenter kull HT15, Örebro universitet, pilotens andra del	52
Bilaga 7 Modell för att implementera internationella perspektiv i program, Högskolan Dalarna	56

Bilaga 8 Modell för att implementera internationella perspektiv i program vid Högskolan Dalarna	57
Appendix	64
Bilaga 9 Utveckling av metod för att integrera internationalisering i lärandemål vid Högskolan Dalarna	65
Bilaga 10 Enkät programstudenter 2016 vid Försvarshögskolan	67
Bilaga 11 Enkät programstudenter 2017 vid Försvarshögskolan	72
Bilaga 12 Processbeskrivning vägledning – högskoleövergripande, IIT, Högskolan i Skövde	74
Bilaga 13 Processbeskrivning vägledning – studentperspektiv, IIT, Högskolan i Skövde	75
Bilaga 14 Processbeskrivning vägledning – programansvariga, IIT, Högskolan i Skövde	76
Bilaga 15 Sammanställning studentenkät, IIT, Högskolan i Skövde	77
Bilaga 16 Kursplan, Undervisning på högskolan (2,5 v), Umeå universitet	79
Bilaga 17 Kursuppgift – Internationalisering, Undervisning på högskolan (2,5 v), Umeå universitet	81
Bilaga 18 – Introduktionskurs vid Aalto-universitet i Finland	82
Bilaga 19 – Introduktionskurs, Hanken i Finland	84
Bilaga 20 – Individuell studieplan, Hanken i Finland	86

Inledning

Detta är appendix till rapporten "Det akademiska värdet av mobilitet – Rekommendationer med fokus på vägledning och internationaliserade lärandemål för ökad internationalisering och studentmobilitet". Rapporten innehåller resultaten från det, i huvudsak, EU-finansierade projektet "The academic value of mobility" som UHR bedrev mellan november 2014 och maj 2018.

Projektet genomfördes i två faser; del 1 mellan november 2014 och april 2016, del 2 mellan maj 2016 och maj 2018. I den första fasen togs ett antal rekommendationer fram och tre pilotprojekt startade. I projektets andra fas fördjupades och breddades projektet genom att fyra pilotlärosäten tillkom och genom att fler rekommendationer testades. Syftet med pilotprojekten var att praktiskt pröva om rekommendationerna är genomförbara och om det är rimligt att anta att de har potential för att öka antalet utresande utbytesstudenter. Projektets rekommendationer och sammanfattningar av pilotprojektens erfarenheter redovisas i ovan nämnda rapport.

Detta appendix innehåller pilotprojektens rapporter och bilagor till dessa. Pilotprojektens rapporter redovisas i den ordning de är uppräknade i listan i nästa avsnitt. Pilotprojekten vid Lunds, Linköpings och Örebro universitet inleddes 2015 och bedrevs under projektets bägge faser. Från vardera av dessa pilotprojekt finns två rapporter redovisade. Från övriga fyra pilotprojekt finns en rapport vardera. Appendix innehåller också bilagor som illustrerar några goda exempel från finska lärosäten.

Pilotprojekt inom projektet

Tre pilotprojekt inleddes 2015 under projektets första fas. Dessa tre pilotprojekt fortsatte under projektets andra fas och slutrapporterade den 28 februari 2018.

Förskolläraryrket vid Linköpings universitet

Helene Elvstrand, programansvarig, förskolläraryrket
Lena Örnestrand, fakultetskoordinator för internationalisering

Högskoleingenjörutbildningarna vid Lunds universitet

Per Warfvinge, föreståndare, Centre for Engineering Education CEE
Christin Lindholm, programledare, Datateknik och Elektroteknik med automationsteknik (högskoleingenjör)
Christina Grossmann, chef internationella avdelningen
Thomas Olsson, pedagogisk konsult
Martin Höst, utbildningsnämndsordförande

Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap vid Örebro universitet

Martin Bolinder, studievägledare
Bitte Söderberg Roth, studievägledare
Tina Fält, studievägledare
Malin Öberg, studievägledare

Ytterligare fyra pilotprojekt tillkom under projektets andra fas. Dessa startade hösten 2016 och rapporterade den 28 februari 2018.

Sjuksköterske- och lärarutbildningsprogrammen vid Högskolan Dalarna

Susanne Corrigox, internationaliseringssamordnare
Torsten Blomkvist, utbildningsstrateg
Ingrid From, universitetslektor i omvårdnad och ordförande i områdesnämnd vård och omsorg
Juvas Marianne Liljas, universitetslektor i pedagogiskt arbete och vice ordförande i områdesnämnd utbildningsvetenskap
Maria Taxell-Stoltz, studentombud

De civila kandidatprogrammen vid Försvvarshögskolan

Carin Jutterström, internationell koordinator
Desirée Hervard, studie- och yrkesvägledare
Nina Gemvik, handläggare internationaliseringsfrågor

Institutionen för informationsteknologi (IIT) vid Högskolan i Skövde

Paul Mandl, internationaliseringssamordnare

Christo Burman, programansvarig, dataspelsutveckling – Game Writing
(ersattes under sensommaren 2017 av Louise Persson)

Elizabeth Persson, bitr. chef, studentstöd

Erik Bergström, internationell utbildningssamordnare

Henrik Svensson, programansvarig, informationsteknologi – User Experience Design

Jesper Holgersson, programansvarig, Systemvetenskap och Informationsteknologi – Business Intelligence

Joakim Kävrestad, programansvarig, Nätverks- och systemadministration

Jörgen Hansson, professor

Malin Westlund, studie- och karriärvägledare (ersattes under våren 2017 av Frida Lindgren, internationell koordinator, Studentstöd)

Sanna Larsson, internationell koordinator, International Office

Umeå universitet

Eva Svedmark, föreståndare och pedagogisk utvecklare vid enheten

Universitetspedagogik och lärandestöd

Gregory Neely, tidigare chef international Office

Heidi Hansson, vicerektor med ansvar för utbildningsfrågor

Ingrid Svensson, chef international Office

Pilotrapporter

De tre pilotprojekt som inleddes 2015 under projektets första fas rapporterade resultatet av projektets första fas i februari 2016 och projektets andra fas i februari 2018. Dessa rapporter följer här.

Förskolläraryrket vid Linköpings universitet, systematisk vägledning och mobilitetsfönster, rapport nr. 1

Så här har piloten genomförts

Piloten har planerats och genomförts vid Linköpings universitet under perioden 9 september 2015 – 31 januari 2016. I piloten har följande personer deltagit: Helene Elvstrand (projektledare) programansvarig för förskolläraryrket vid Campus Norrköping och Lena Örnstrand, koordinator för internationella relationer och avtal, området utbildningsvetenskap. Studievägledaren som var tänkt att ingå i projektet bytte arbete i projektets inledning vilket påverkade genomförandet.

Två huvudsakliga aktiviteter som syftar till att öka studenters mobilitet på förskolläraryrket har genomförts, dels att på olika sätt stödja studenter genom vägledning och dels att se över programmets lärandemål och mobilitetsfönster

Studentenkät

Piloten tog fram en kort studentenkät vars svar var tänkta att användas som underlag för vägledningsinsatser för studenter på förskolläraryrket. Målsättningen var att undersöka i vilken mån studenterna upplever att de fått information om utlandsstudier, deras intresse för utomlandsstudier (kurs/VFU) och anledning till varför de är/inte är intresserade av utbyten alternativt vad de skulle vilja göra/var de skulle vilja åka.

Enkäten delades under hösten ut till studenter som går sin tredje respektive femte termin i samband med att de hade undervisning. Programansvarig var där och kunde svara på eventuella frågor. Förfarandet att dela ut enkäten på plats gjorde att alla deltagande studenter fyllde i enkäten. Enkäten besvarades av 104 studenter i termin 3 och av 79 studenter i termin 5, vilket sammanlagt blir 183 besvarade enkäter.

Riktad information till studenter som är intresserade av att studera utomlands

Efter att enkätmaterial samlats in genomförde piloten två informationsinsatser riktade till studenter som i enkäten svarat att de var intresserade av att studera eller göra VFU utomlands. Vid dessa tillfällen deltog programansvarig och internationell koordinator. Vid ett av tillfällena deltog också

en tidigare utbytesstudent. Efter detta erbjöd programansvarig studenter enskilda samtal om studier utomlands. Inför ansökningstillfället 1 februari 2016 har ett antal enskilda möten med studenter ägt rum.

Arbete med kursmål och mobilitetsfönster

Ett arbete för att se över hur internationalisering berörs på de olika kurserna på programmet har påbörjats. Internationalisering är en större fråga än studenters mobilitet och något som alla behöver vara rustade för i sitt blivande yrke som förskollärare eftersom de där möter barn med olika bakgrunder.

Utveckla en termin som attraherar inresande studenter

Det finns internationella studenter inom lärarutbildningen vid Linköpings universitet. En brist är att dessa studenter i liten utsträckning läser tillsammans med ordinarie programstudenter. Inför hösten 2017 planeras ett internationellt kurspaket med syfte att attrahera studenter som vill läsa kurser riktade mot undervisning i de yngre åldrarna. I detta kurspaket kommer en kurs på förskolläraryrket att ingå. Den kommer att ges för programstudenter tillsammans med Internationella studenter.

Undervisningen sker på engelska med möjlighet till examination på svenska eller engelska. Dessutom har två nya kurser *Teaching practice for younger children* och *Fieldwork* tagits fram. Under båda dessa kurser är studenterna ute i pedagogisk praktik antingen i VFU eller genom ett mindre fältarbete.

Översyn av mobilitetsfönster

Termin sex på förskolläraryrket är också en så kallad mobilitetstermin. Inom ramen för piloten har ett arbete påbörjats för att se om kurserna kan utvecklas till att ha en mer internationell prägel. Detta arbete kommer att fortsätta under våren 2016.

Sammanfattning av pilotens resultat

Studentenkäten

Enkäten har bidragit till ökad förståelse för när och hur information om internationella studier ska äga rum, men resultaten behöver analyseras djupare. Resultatet visar på olika behov av förbättringsåtgärder, exempelvis att informera mer om möjligheterna till mobilitet. I samtal med studenter framgår att de får information den första utbildningsveckan, men inte så mycket mer. En annan insikt är att det är viktigt att få med studenter som deltagit i utbyte vid informationsträffar eftersom de är viktiga ambassadörer.

Enkäten har även bidragit till en förståelse till varför studenter inte är intresserade av mobilitet. Vanliga orsaker är studentens familjesituation, rädsla och osäkerhet. Är kortare mobilitet som även passar om man är förälder eller mobilitet i grupp som sommarkurser möjliga alternativ?

En annan slutsats är att den egna förförståelsen av svensk förskola som unik behöver utmanas. Kan den bilden vara en anledning till att studenter inte väljer att åka utomlands? Vilka internationella exempel möter de under utbildningen?

Enkätsvaren visar på en osäkerhet kring vad som passar, att studenter behöver vägledning, att informationen på hemsidan behöver utvecklas och att möjliga utbyten behöver exemplifieras.

Förändring av kurser, utvecklande av mobilitetsfönster tar tid

Den nuvarande lärarutbildningens fasta struktur gör att det är svårt att hitta kurser utomlands och att förändra kurser inom lärarutbildningarna generellt. Detta är en process som måste förankras i många led.

Hinder för arbetet har varit den korta tidsperioden och bristen på studievägledare i piloten. Trots dessa hinder har piloten bidragit med användbara erfarenheter som blir viktiga verktyg i det fortsatta arbetet.

Förskolläraryrket vid Linköpings universitet, systematisk vägledning och mobilitetsfönster, rapport nr. 2

Bakgrund och syfte med projektet

Internationalisering och studenters möjlighet till mobilitet står i fokus i föreliggande pilot som riktar sig mot förskolläraryrket vid Linköpings universitet. Syftet med piloten är att arbeta för att öka studenters mobilitet på förskolläraryrket vid LiU. Detta kommer ske genom att dels på ett systematiskt sätt underlätta studenters mobilitet genom ökade informationsinsatser och vägledning, dels genom att se över programmets organisation och struktur och hur internationella lärandemål kan integreras i programmet. Slutligen syftar projektet till att tillvarata och utveckla aktiviteterna i relation till breddat deltagande då förskolläraryrket redan idag har en mycket heterogen studentgrupp avseende social bakgrund.

Arbetsprocess och aktiviteter i piloten

Piloten har under projektperioden genomfört följande aktiviteter:

1. Systematiskt arbete med information om mobilitet/ internationalisering under hela studietiden

För att uppnå ett hållbart och systematiskt arbete med internationella frågor under hela studietiden har ett årshjul arbetats fram (se nedan) för hur och när olika aktiviteter/undervisningsmoment ska ske under utbildningen. En målsättning i framtagandet av årshjulet är att internationella frågor relateras till ordinarie undervisning och kursinnehåll. Detta är viktigt för att dessa inte blir något som tas upp separat och blir ett innehåll för särskilt intresserade studenter. I årshjulet berörs frågor som handlar om internationalisering på olika sätt med fokus på den framtida förskolläraryrkesprofessionen. I arbetet med att konstruera årshjulet har Globala Skolan fungerat som en samarbetspartner.

2. Genomföra enkätundersökning riktad till studenter gällande deras intresse för mobilitet

För att erhålla kunskap om studenternas inställning till och intresse för mobilitet har en kortfattad enkät delats ut till studenter i mitten av deras första termin. I enkäten får studenterna redogöra för sitt intresse för mobilitet under studiegången. Då enkäten delats ut vid flera tillfällen till studenter år 1 går att jämföra resultat från olika årskullar.

3. Systematisk vägledning före, efter och under mobiliteten

För att stödja studenter i deras mobila aktiviteter har vägledningsinsatser systematiserats i att gälla alla faserna från före, under och efter mobiliteten. I arbetet har rollfördelningen diskuterats mellan de olika arbetsinsatserna i teamet. Det har varit en ambition att involvera studenter så mycket som möjligt i detta arbete.

4. Arbeta med att undanröja strukturella hinder för mobilitet

Genom att på ett strukturerat sätt arbeta med att underlätta mobilitet genom att se över rutiner och strukturer inom programmet. Det har också varit nödvändigt att utveckla olika typer av mobilitet.

Resultat

Systematiskt arbete har skett i form av att ta fram ett årshjul med olika typer av information kring mobilitet. De olika aktiviteterna länkas till ordinarie undervisning på programmet för att erbjuda alla studenter möjlighet till internationella erfarenheter

Programhjul kring internationalisering/mobilitet

<p>Termin 1 Vid programintroduktion visas på möjligheter till mobilitet, exempel på vad som kan göras Föreläsning tillsammans med Globala skolan om internationalisering, globala frågor → i relation till kursen om demokrati och barns rättigheter. Enkät till studenterna om deras intresse för mobilitet</p>	<p>Termin 2 Uppföljande information om internationalisering, möten med studenter (enskilt och i grupp)</p>
<p>Termin 3 Mångkultur, flerspråkighet, → länkas till internationalisering, SOL projektet föreläsning. Individuella och gruppvisa möten.</p>	<p>Termin 4 Möjlighet till VFU period utomlands. Individuella möten.</p>
<p>Termin 5 Möjlighet till VFU period utomlands, erfarenheterna redovisas på projekttorg. Studenter från årskurs 1 bjuds in. Inkommande internationella studenter samläser kurser Individuella och gruppvisa möten.</p>	<p>Termin 6 Mobilitetsfönster (bra möjlighet att läsa kurser utomlands) Föreläsning av förskollärare som varit projektledare för Erasmusprojekt i relation till förskolan. Fokus hur man kan arbeta med internationella frågor i projektform och tillsammans med barn. Individuella möten</p>
<p>Termin 7 Studenter kan välja att skriva examensarbete utomlands</p>	

Årshjulet blir ett sätt att synliggöra och utveckla olika aktiviteter men ska inte ses som något statistiskt.

I arbetet med att systematisera vägledningsinsatser har vi arbetat med att ta fram stöd under hela "mobilitetsprocessen" vilket är något som studenter lyft fram som ett utvecklingsområde:

- 1) Inför ansökan. Informera på ett handgripligt sätt om vilka olika typer av mobilitet som är möjliga. Få stöd i när dessa aktiviteter passar i relation till studierna. Stöd i att hitta kurspaket som är bra att läsa utifrån att få tillgodoräkna så mycket av studierna som möjligt. Stöd med själva ansökan.
- 2) Under mobilitet. Utse en person som har regelbunden kontakt med studenten för att se att allt fungerar som det är tänkt. Denna person ska även ha träffat studenten innan avresan och etablerat en relation. Innan avresa bestäms på vilket sätt kontakten ska ske.
- 3) Efter mobiliteten. Samtal efter utlandsstudier/VFU för att ta tillvara erfarenheter och ge studenten möjlighet att lyfta fram olika typer av upplevelser. Denna fas är viktig både utifrån det enskilda studentperspektivet men också för att på programnivå/fakultetsnivå ge viktiga erfarenheter kring exempelvis kvalitetsfrågor.

Studenter har också i samtal och intervjuer lyft fram att de vill att deras mobilitet ska tas tillvara på ett tydligare sätt, vilket vi försökt påbörja (se årshjulet).

Under arbetet har också tanke på ett alumnnätverk för studenter som varit mobila utvecklats. Detta ses som en del i att ta till vara på studenters erfarenheter, hålla kvar kontakter och i förlängningen; samverka med omgivande förskolor i samhället i internationella projekt. Färdiga förskollärare med internationell erfarenhet och internationella kontakter ser vi är viktiga ambassadörer för mobilitet.

Samverkan med kommuner och förskolor i vårt närområde har också etablerats för att på bästa sätt kunna samarbeta kring internationella frågor.¹

Hinder och framgångsfaktorer

En viktig framgångsfaktor i projektet har varit att vi börjat arbeta med internationalisering och mobilitet på flera olika nivåer och med en rad aktiviteter. En röd tråd i dessa aktiviteter har varit att involvera studenter och på ett tydligare sätt få deras perspektiv på mobilitet och erfarenheter av detta.

Vi har som nämnts arbetat med studentaktivitet genom enkätundersökning i mitten av deras första termin. Analysen av enkätsvaren har blivit lätt till att nya typer av mobilitet tagits fram. Genom att göra intervjuer med studenter efter deras mobilitet har viktiga erfarenheter dragits kring hur vi vid LiU på ett bättre sätt kan stödja studenter. Det som studenter efterfrågar mest handlar om stöd i hela processen. Enkätundersökningarna vi genomfört vid tre tillfällen visar ett stort intresse för att studera utomlands. Knappt hälften av studenterna uppger att de är/delvis är intresserade av att studera utomlands. Genom enkäten har vi också fått reda på vilken typ av mobila aktiviteter som de är intresserade av. Vi har också kunnat analysera de hinder som studenterna beskriver för mobilitet där familjesituation och försörjning är de vanligast beskrivna hindren. I enkäterna nämns även hinder som osäkerhet, ovana att resa och att man är orolig för att inte klara mobilitet utifrån bristande språkkunskaper. Detta är också något som stämmer väl överens med tidigare nationella och nordiska utredningar.²

Ett hinder för pilotens arbete har varit att processen att arbeta systematiskt med internationalisering/mobilitet är ett arbete som involverar många olika personer. Det är lätt att internationalisering blir ett "eget stuprör" som engagerar ett fåtal studenter och lärare. Strukturer behöver byggas för att få in det i ordinarie verksamhet. Det är viktigt att lärosätet ser till att resurser möjliggör för lärare att vara mobila genom att de kan ta del av olika typer av utbyten under arbetstid.

Förslag på implementering av pilotens aktiviteter i ordinarie verksamhet

- Mobilitet/internationalisering måste bli en integrerad fråga i ett programs undervisning. Dvs det behöver lyftas fram på olika sätt både i särskilda aktiviteter men också i den ordinarie undervisningen. Det kräver att mobilitet inte enbart är något som sköts av en person som en internationell koordinator då det riskerar att bli något som sker vid sidan av ordinarie aktiviteter. Även om den spetskompetens som en internationell koordinator innehar är betydelsefull behöver andra professioner som programansvarig, studievägledare och lärare behöver involveras

1 exempelvis Norrköpings kommun internationell samordnare Katarina Sperling och FoU chef Kajsa Andersson. Ett samarbete med skolan Silver Oaks i Hyderabad Indien planeras nu omfatta även lokala förskolor och skolor i Norrköpings kommun.

2 exempelvis Living and learning – exchange studies abroad. A study of motives, barriers and experiences of Finish, Norwegian and Swedish Students. UKÄ 2013.

med sina specifika kompetenser. Särskilt lärare behöver uppmuntras till egna internationella erfarenheter då det ger en naturlig ingång i undervisningen.

- Vikten av att jobba med mobilitet på ett strukturerat sätt under alla faser. Stöd måste anpassas till den aktuella gruppens förutsättningar och behov. Insatser måste anpassas till studentgruppens tidigare erfarenheter av mobilitet.³
- Involvera studenter i arbetet för att öka mobilitet i olika typer av aktiviteter. Det är viktigt att få studenters perspektiv kring mobilitet och utifrån deras erfarenheter anpassa till den aktuella studentgruppen.

Antal utresande förskollärestudenter i internationell mobilitet

Läsåret 2015/16

1 st utbytesstudier (utanför Europa)

1 st VFU utomlands

2 st sommarkurs (Kenya)

Läsåret 2016/17

2 st utbytesstudier (utanför Europa)

5 st VFU utomlands

3 st sommarkurs Indien och Kenya

Läsåret 2017/18

2 st utlandsstudier

6 st VFU utomlands

3 st sommarkurs Indien

Läsåret 2018/19 (efter ansökningsomgång 1 februari)

1 st utbytesstudier

6 VFU utomlands (H18) prel.

Kommentar: Under de senaste läsåren har förskolläroprogrammet genom projektet satt mer fokus på mobilitet i olika former och också sökt hitta tydligare "paketlösningar" till förskollärostudenterna. Dvs, internationella koordinatör och programansvarig har aktivt sökt visa på lämpliga utbytesdestinationer där det är lättare att hitta tillgodoräkningsbara kurser för just dessa studenter. Likaså har VFU-platser tagits fram som bättre ska kunna motsvara den verksamhet som förskollärostudenterna utbildar sig för. Det är dock inte helt enkelt att hitta dessa platser och kurser. För mycket osäkerhet kring kursval och VFU-verksamhet skapar lätt osäkerhet hos denna kategori studenter. Ytterligare stödåtgärder har därför ansetts nödvändiga inför ansökan och inför mobilitet i form av individuella möten, konkret hjälp med ansökan, kontakter med mottagande lärosäte/verksamhet mm.

3 Förskolläroutbildningen har hög grad av breddad rekrytering.

Högskoleingenjörutbildningarna vid Lunds universitet, internationaliserade lärandemål och mobilitetsfönster, rapport nr. 1

Så här har piloten genomförts

Piloten har planerats och genomförts vid högskoleingenjörutbildningar inom områdena datateknik och elektroteknik med automation vid Lunds tekniska högskola (LTH), Lunds universitet under perioden 1 juni 2015 – 31 januari 2016. I piloten har följande personer deltagit: Per Warfvinge, vicerektor för internationella frågor (projektledare), Christin Lindholm, programledare för datateknik samt elektroteknik med automation, Christina Grossmann, chef för internationella avdelningen, Thomas Olsson, pedagogisk konsult och Martin Höst, utbildningsnämndsordförande inom området elektroteknik, data och IT.

Pilotens uppdrag var att:

- Undersöka och föreslå mobilitetsfönster för en högskoleingenjörutbildning för att tydliggöra för presumtiva studenter, studenter och lärosätets personal vilken tidpunkt/vilka kurser som lämpar sig bäst för exempelvis utbytesstudier.
- Belysa hur lärandemål för en högskoleingenjörutbildning kan utvecklas/kompletteras med skrivningar om internationella och interkulturella lärandemål för utbildningen.

Förslag till mobilitetsfönster

Projektet har identifierat två möjligheter till mobilitet/mobilitetsfönster med kurser som är möjliga att läsa på andra universitet, i första hand termin 5 men även termin 6, bland annat examensarbete. Det är svårt att finna ett examensarbete vid ett partneruniversitet, men kan bli aktuellt om något år när LTH byggt upp ett fungerande utbyte för högskoleingenjörstudenter.

Alumner och arbetsgivares inställning till utbyten och hur lärandemål för en specifik högskoleingenjörutbildning kan inkludera internationella och interkulturella lärandemål

För att samla in underlag till utvecklingen av lärandemålen genomfördes två fokusgruppsamtal, ett med alumni och ett med arbetsgivare.

I fokusgruppen för alumni deltog åtta personer som utexaminerats under den senaste treårsperioden från LTH. De frågor som diskuterades var bland annat vad som är positivt respektive negativt med internationella och interkulturella kompetenser, syftet med och värdet av mobilitet samt hur de som inte deltar i mobilitet kan få del av internationella och kulturella kompetenser, se bilaga 1.

Följande synpunkter framkom angående fördelarna med att delta i utbyten:

- Positiva till mobilitet.
- Bra att ha på sitt CV.
- Ger kunskap om kulturella skillnader.
- Ger kunskap om arbetsklimat och arbetsförhållanden.
- Ger kunskap i språk.
- Ger ökad förmåga att samarbeta.

Men de vill se att...

- Utbytet inte sker för lång bort så att det finns möjlighet att komma hem då och då. England och Tyskland nämndes som lämpliga länder.
- Perioden inte ska vara för lång.
- Det ska inte krävas för lång förberedelsetid.
- Det finns fasta paket som kan tillgodoräknas fullt ut.
- Examensarbeten kan erbjudas.

Fokusgruppen med arbetsgivare samlade nio personer. De diskuterade samma frågor som studenterna, se bilaga 1. Följande åsikter framkom:

- Man är mycket positiva till mobilitet.
- Internationell erfarenhet väger tyngre än betyg.
- Man väljer arbetssökande med internationell erfarenhet.
- Viktigt med erfarenhet av andra kulturer, språk och samarbete med andra länder.
- Det är viktigt att internationella och interkulturella aspekter finns med för alla studenter under hela utbildningen.

I jämförelse med vad som framkom i rapporten *Arbetsgivarens syn på utlandserfarenhet* från Svenskt Näringsliv och Internationella programkontoret⁴ var fokusgruppsdeltagarna ännu mer tydliga om värdet av internationell kompetens.

Utveckling av partnerskap och reciprocitet

Studentmobilitet bygger på ett balanserat utbyte mellan två lärosäten. Inom piloten har slutsatsen varit att engelska universitet är mest lämpade för utgående mobilitet. Orsakerna till detta är bland annat:

- En svensk högskoleingenjörsutbildning ligger på samma nivå som en engelsk bachelorutbildning i teknik.
- Utbildning på engelska utesluter inga studenter från utbyte.
- Engelska är arbetsspråk i många företag.
- Väldigt få lärosäten i exempelvis Tyskland, Frankrike och Nederländerna ger teknisk utbildning på engelska på grundnivå

4 Internationella programkontoret och Svenskt Näringsliv: *Arbetsgivarens syn på utlandserfarenhet*, 2010.

Det skulle vara positivt att ha minst en obligatorisk kurs på engelska inom programmet, och det kan även finnas studenter som skulle uppskatta att genomföra sitt examensarbete med en internationell student. LTH anser att termin 6, som innehåller den obligatoriska kursen säkerhet 7,5 hp och examensarbetet 22,5 hp, skulle kunna erbjudas på engelska och kunna riktas till inresande studenter.

Sammanfattning av pilotens resultat

LTH har konkreta planer på hur studentmobilitet kan införas på högskoleingenjörsutbildningarna i datateknik och elektroteknik med automation från läsåret 2016/2017.

Piloten har visat på behovet av djupare internationella och interkulturella kompetenser, men det återstår att formulera specifika lärandemål som är relevanta för en högskoleingenjörsutbildning. Utvecklingen av sådana mål kan med fördel göras i en bred krets, exempelvis inom Samverkansgruppen för högskoleingenjörsutbildningarna.

Bilaga:

Diskussionsfrågor för fokusgrupp med alumni och arbetsgivare, Lunds universitet (bilaga 1).

Högskoleingenjörsutbildningarna vid Lunds universitet, internationaliserade lärandemål och mobilitetsfönster, rapport nr. 2

Bakgrund

Lund Tekniska Högskola (LTH) inom Lunds universitet har deltagit den andra fasen av ett nationellt projekt, drivet av UHR, med syfte att öka antalet utresande studenter. Projektet har utgjort en fortsättning på EU-projektet The Academic Value of Mobility.

Denna korta rapport sammanfattar de aktiviteter som genomförts, samt några tankar inför framtiden.

Studentmobilitet vid LTH

LTH bedriver campusbaserad utbildning på grund- och avancerad nivå som omfattar cirka 6 000 helårsstudenter, med en omsättning på knappt 600 MSEK. Över 80 procent av utbildningen sker inom ramen för yrkesexamina, alternativt yrkesinriktade generella examina. De största examenstyperna är i fallande ordning civilingenjörsutbildning, högskoleingenjörsutbildning, arkitektutbildning, brandingenjörsutbildning samt kandidat- och masterexamina i industridesign.

Med undantag av högskole- och brandingenjörsutbildningen är mobiliteten mycket hög; över 30 procent av dem som tar examen har studerat utomlands mer än tre månader. Förutom reguljärt studentutbyte medräknar vi då utlandsförlagd utbildning såsom examensarbeten (inklusive MFS), poänggivande praktik samt terminslånga LTH:s Kinainriktning. Däremot

medräknas inte kortare mobiliteter såsom månadslånga sommarkurser. Mobiliteten är extremt hög på vissa civilingenjörsutbildningar (>60 procent), men ligger inte under LTH:s interna mål på minst 15 procent på något enskilt program. Brandingenjörsutbildningen har låg mobilitet, främst på grund av de väldigt specifika examenskraven i kombination med ett begränsat utbud av potentiella destinationer.

Mobilitet inom högskoleingenjörsutbildningarna

För LTH:s del är därmed problemet med låg mobilitet isolerat till högskoleingenjörsutbildningarna. Dessa är förlagda till Helsingborg. Konsekvensen av det är att det samlade kursutbudet som är tillgängligt för inresande utbytesstudenter är mycket begränsat, särskilt för ickenordiska studenter som behöver kunna studera på engelska.

Arbetet påbörjades redan inom den första fasen av projektet för att öka den utgående mobiliteten. För att uppnå resultat identifierades en kedja av fem insatsområden:

1. Öka medvetenheten om internationella och interkulturella frågor i studentgruppen
2. Undersöka intresset för mobilitet bland studenterna
3. Hitta, alternativt skapa, ett mobilitetsfönster
4. Finna lämpliga partneruniversitet
5. Skapa förutsättningar för inkommande mobilitet

Utforma regelverk, såsom behörighets- och urvalskriterier, för studentutbyte.

Insatserna har begränsats till två högskoleingenjörsutbildningar: Datateknik samt Elektroteknik med automation.

Öka medvetenheten om internationella och interkulturella frågor – internationalisering på hemmaplan

För högskoleingenjörsprogrammet i Datateknik har vi lagt in följande mål i kursplanen för en projektkurs i årskurs 2: "Utifrån givna ramar kunna identifiera interkulturella barriärer och redogöra för lämplig hantering". Detta mål kommer även att läggas in i mål i kursplanen för en projektkurs i årskurs 2 på Elektroteknik med automation.

Exempel på moment är introduktion av olika syn på tidsuppfattning (sekventiell, synkron), hur information kan uppfattas på olika sätt etc. Studenterna får sedan diskutera gruppvis hur en projektmedlem i ett annat land (t.ex. Indien) skulle påverka deras projekt, tidsplaneringen och projektplan kan påverkas.

Examination av målet görs i individuell slutrapport som utformats som ett personligt brev för en jobbansökan utifrån scenariot att det i "jobbannonser" står "Har du kunskaper och erfarenheter av arbete med projektmedlemmar i andra länder är det meriterande". I uppgiften ingår då att studenterna ska reflektera över de kunskaper de fått med övningen som utgångspunkt och presentera det för företaget.

Momenten genomfördes för första gången våren 2017 på Datateknik och våren 2018 för Elektroteknik med automation, och resulterade i bra diskussioner bland studenterna och bra förslag på projektplaner. Studenterna upplevde det som relevanta moment i kursen och de är medvetna om att de kommer att möta projektmedlemmar i andra länder när de kommer ut och börjar jobba, liksom att det ställer krav på internationell och interkulturell kompetens.

Ett nytt, inbokat moment, är en gästföreläsning kring erfarenheter av att arbeta i multikulturella team, hur det är att komma till Sverige och arbete, skillnader, likheter och saker man behöver tänka på. Gästföreläsningen kommer att hållas av en testspecialist från IKEA IT som delar med sig av sina egna erfarenheter.

Övriga planer är att hitta lämpliga moment i årkurs 1 och 3 och försöka skapa progression.

Undersöka intresset för mobilitet bland studenterna

Programledningen har gjort en enkät bland högskoleingenjörerna i datateknik och elektroteknik med automation för att kartlägga intresset hos studenterna att åka på utbyte till universitet i de nordiska länderna. Studenterna är mycket positiva till det, speciellt universitet i huvudstäderna. Vi har nu börjat titta på möjligheter för utbyte inom Norden för högskoleingenjörerna i datateknik och elektroteknik med automation.

Hitta, alternativt skapa, ett mobilitetsfönster

Sedan tidigare står det klart att de aktuella programmen har ett lämpligt mobilitetsfönster under termin fem, det vill säga hösten i årskurs 3. Detta eftersom denna termin innehåller valfrihet samt obligatoriska kurser vars motsvarighet är relativt lätt att hitta vid andra universitet. Motsvarande mobilitetsfönster har inte kunnat identifieras för LTH:s övriga högskoleingenjörsutbildningar, vilka är inom området Byggt teknik.

Finna lämpliga partneruniversitet

Studenterna har uttryckt att man gärna studerar engelska eller ett nordiskt språk. Vi har därför fokuserat på LTH:s närmaste granne, Danmarks tekniska universitet (DTU) utanför Köpenhamn samt University of Exeter. LTH har befintliga avtal med båda dessa och det finns ett ömsesidigt intresse av att utveckla studentutbytet ytterligare. Vi kommer även försöka öppna ett nätverk, Global E3 (<https://www.iie.org/Programs/Global-E3>), för högskoleingenjörerna.

Skapa förutsättningar för inkommande mobilitet

För att internationalisera studiemiljön, samt att upprätthålla balansen i utbytesavtalen, är det viktigt att kunna attrahera inresande studenter till Campus Helsingborg. Tidigare har dock all information till inresande utbytesstudenter varit inriktad på det utbud som finns på LTH:s campus i Lund. Som ett led i att detta projekt har vi skapat några webbsidor som marknadsför Campus Helsingborg och de utbildningar som ges där:

- <http://www.lth.se/english/education/bachelors-programmes>
- <http://www.lth.se/english/education/bachelors-programmes/computer-science-and-engineering>
- <http://www.lth.se/english/education/bachelors-programmes/electrical-engineering-automation>

Utforma regelverk, såsom behörighets- och urvalskriterier, för studentutbyte.

Inom LTH finns det behörighetskrav (poängkrav) för att kunna antas till utbytesstudier, samt urvalskriterier för att rangordna studenter så att de mest meriterade har störst möjlighet att studera där de helt önskar. Urvalet baseras huvudsakligen på medelbetyget för de kurser studenterna läst inom sitt program.

För högskoleingenjörsprogrammet har programledningen önskat att urvalet ska baseras på antalet avklarade poäng. Orsaken är att man inte önskar prioritera utresande som ligger efter i sina studier, oavsett om de har höga betyg på de kurser de har avklarade. Problemet med detta är att högskoleingenjörstudenterna inte kan gå in i samma ansökningsomgång som övriga studenter vid LTH, eftersom de då skulle konkurrera om utbytesplatser på olika villkor.

Högskoleingenjörstudenterna kommer emellertid att ha en egen ansökningsomgång. Ett viktigt skäl till det är att vi därigenom kan senarelägga ansökningen till utlandsstudier, från början av november i årskurs 2 till i mars samma läsår. Det ger en rimligare framförhållning, och dessutom ett säkrare underlag för att välja ut de studenter som har bäst förutsättningar att lyckas med sina studier utomlands.

Resultat

Sammanfattningsvis bedömer vi att nu har en genomarbetad process på plats. De första studenterna kommer att kunna söka utbytesstudier i mars 2018.

Hinder och framgångsfaktorer

Det finns två avgörande framgångsfaktorer: programledningens engagemang samt välfungerande stöd från fakultetsnivån.

I LTH:s fall har programledningen stort inflytande över programmets uppläggning, men även över kursernas detaljutformning. En programledning är tydligt överordnad institutionerna när det gäller kursplanernas innehåll. En välfungerande programledning har också nära kontakt med studenterna liksom en vilja att förbereda studenterna för yrkeslivet. I detta projekt har programledningen på många olika sätt tagit initiativ som skapat förutsättningar för att få igång mobilitet på ett sätt som är i linje med målen för utbildningen och examenstypen.

Inom Lunds universitet tecknas alla Erasmusavtal ute i organisationen, i LTH:s fall på fakultetsnivå. Det skapar en flexibilitet som gör det möjligt att vika platser för exempelvis högskoleingenjörerna inom avtal som är attraktiva även för andra studentkategorier.

Det största hindret i just detta projekt har varit möjligheten för projektdeltagarna att avsätta tid för att "sy ihop" alla delar. Vidare har osäkerheten kring Brexit försvårat kontakterna med tänkbara partners.

Åtgärdernas relevans samt påverkan på ordinarie verksamhet. Vi bedömer att projektet har skapat en fungerande process som uppfyller projektets mål: att öka antalet utresande från en utbildning med obefintlig mobilitet. Vi vill också poängtera att de mål och moment som införts i utbildningarna kommer alla studenter till godo, inte enbart dem som deltar i utbyte.

Projektet i relation till förslagen i delrapporten En strategisk agenda för internationalisering

Vi tycker oss se att det arbete som genomförts inom ramen för projektet som helhet ligger helt i linje med de förslag som förs fram i *En strategisk agenda för internationalisering*, som är det delbetänkande inom *Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor* som presenterades i slutet av januari 2018.

I delbetänkandet för utredaren exempelvis fram att det ska finnas mobilitetsfönster i alla utbildningsplaner, samt att utbildnings- och kursplaner ska revideras utifrån de nya krav på internationell relevans som föreslås införas i Höskolelagen.

Dessutom kommer UKÄ få ett tydligare uppdrag att utvärdera högskolornas arbete med internationalisering, och UHR får i uppdrag att mer aktivt driva internationaliseringsfrågor.

Sammantaget kommer det att få stor effekt på lärosäten arbete och utbildningarnas utformning, och det är vår förhoppning att det erfarenheterna från projektet kommer att ge ett positivt bidrag i den processen.

Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap vid Örebro universitet, proaktiv vägledning, rapport 1

Så här har piloten genomförts

Piloten har planerats och genomförts vid institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap vid Örebro universitet under perioden 1 juni 2015–31 januari 2016. Institutionens fyra studievägledare Martin Bolinder (projektledare), Bitte Söderberg Roth, Tina Fält och Malin Öberg har deltagit i pilotens arbete.

Pilotens uppdrag var att praktiskt undersöka hur ökade vägledningsinsatser kan användas för att öka den utgående mobiliteten. Målsättningen var att:

- Ta fram och använda en studentenkät som underlag för vägledningsinsatser för nya studenter inom Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet.
- Pröva att använda mer vägledningsinsatser i form av vägledning i helgrupp och mindre grupper kring studier, mobilitet och karriär. Erbjud studenter enskilda samtal kontinuerligt.

Studentenkät inför studiestart

En enkät skickades ut via mejl till de studenter som antogs till de aktuella programmen. Till Filmprogrammet skickades enkäten ut till 70 studenter efter urval 2 och till ytterligare 20 reserver. Totalt svarade 34 studenter på enkäten. Till Offentlig förvaltning och ledning skickades enkäten ut till 60 studenter efter urval 2 (inga reserver kallades) och totalt svarade 53 studenter på enkäten.

Vägledningsträff 1 med studenterna – Tema ”Här och nu”

Den första aktiviteten inom projektet var schemalagd tre veckor efter terminsstart. Filmprogrammets aktivitet samlade 20 studenter och Offentlig förvaltning och ledning samlade 32 studenter. Aktiviteten inleddes med en introduktion där studievägledarna presenterade sig själva, gick igenom respektive programs rekommenderade studiegång, beskrev bakgrunden till projektet samt vilka aktiviteter som planerats för terminen.

Därefter följde gruppdiskussioner med vägledare som samtalsledare. Diskussionerna utgick från enkätens resultat och kretsade kring studenternas förväntningar och motivation. Ett diskussionsunderlag användes som stöd till gruppdiskussionerna, se bilaga 3. Träffen avslutades med information om universitetets mäsas ”Plugga utomlands” och om vad som är viktigt att tänka på inför val av kurs till kommande termin.

Vägledningsträff 2 med studenterna – Tema ”Från nu och framåt”

En andra vägledningsträff ägde rum i november månad. Offentlig förvaltning och ledning samlade 16 studenter och Filmprogrammet samlade 21 studenter. Träffen inleddes med en återblick kring den första träffen och den rekommenderade studiegången för programmet.

Vägledarna informerade om den arbetsmarknad som de aktuella utbildningarna kan leda till och möjligheterna till utbytesstudier/praktik samt värdet av mobilitet. Både arbetsmarknad och värdet av mobilitet kopplades samman med målen för utbildningsprogrammet, generiska kunskaper, ämneskunskaper samt de kompetenser som arbetsgivare efterfrågar. Syftet var att ge en bild av hur de olika delarna i utbildningen hänger ihop och hur mobilitet kan vara en del av utbildningen och bidra med viktiga kompetenser för kommande arbetsliv.

Därefter genomfördes en reflektionsuppgift där studenterna fick börja med att se sig själva fem år framåt i tiden, se bilaga 4. Målet med övningen var att studenterna skulle försöka flytta perspektivet från ”nu” till ”framåt”. De fick fundera över var de bodde, hur deras arbetsplats såg ut och vad de arbetade med. Förhoppningsvis kunde övningen bidra till att sätta igång tankar om framtiden och kanske tydliggöra en målbild att sträva mot.

Därefter fick studenterna, med utgångspunkt från den rekommenderade studiegången, individuellt reflektera över hur deras studiegång skulle kunna se ut för att möta deras framtida mål. Övningen avslutades med att studenterna, i mindre grupper, diskuterade kring målbilder och alternativa

studiegångar där mobilitet och/eller praktik kan ingå. De fick också fundera över vilket eventuellt stöd de skulle behöva för att genomföra sina planerade studier och nå sitt mål.

Uppföljningsenkät

Efter träff 2 skickades en uppföljningsenkät ut till berörda studenter (bilaga 5) för att få en bild av om studenternas medvetenhet och förståelse kring sina studier och valmöjligheter hade förändrats sedan den första enkäten. Det är svårt att dra några egentliga slutsatser av de svaren, dels på grund av att det inte går att veta om de som svarat på enkät 2 är desamma som svarat på enkät 1 och dels på grund av relativt låg svarsfrekvens. Av de svar som inkommit framgår dock att en klar majoritet var positiva till genomförda aktiviteter och flera uttryckte att deras syn på universitetsstudier och värdet av mobilitet hade påverkats.

Sammanfattning av pilotens resultat

Stöd från ledning och samverkan mellan lärosätets personal är en viktig framgångsfaktor

Piloten har haft stöd från lärosätets ledning i att prioritera arbetet med att utveckla nya arbetssätt inom vägledning vilket varit avgörande för pilotens genomförande. Att alla fyra studievägledarna vid institutionen var delaktiga i hela vägledningsinsatsen har underlättat förberedelserna och genomförande av piloten. Det är viktigt att avsätta tid för planering av vägledningsinsatser för att de ska kunna genomföras med god kvalitet. Pilotens vägledare upplevde att detta också ger möjlighet till kompetensutveckling.

Vägledarna har samverkat med lärare kring projektet i planeringen av när träffarna ska äga rum samt informerat om pilotens i syfte att ge projektet legitimitet. På så vis har också lärarna kunnat kommunicera värdet av vägledningsaktiviteterna till studenterna vilket troligen lett till att fler valt att ta del av vägledningsinsatserna.

Vägledningsinsatser är något som behöver finnas med under hela studietiden

Vägledningsinsatser är något som behöver finnas med under hela studietiden och pilotens medverkande ser möjligheter att, med piloten som grund, utveckla vägledningen i den riktningen i framtiden. Dessutom skulle det gå att utveckla samverkan ännu mer mellan vägledare, undervisande personal, internationella koordinatörer och studenter med erfarenhet av mobilitet.

Piloten konstaterar att är en utmaning att få fler studenter att delta i aktiviteter, att hitta fler sätt att nå ut med information och att få fler att förstå värdet av att reflektera över sina studier, karriär och mobilitet. För att få så många som möjligt att delta har planerade aktiviteter kommunicerats via schema, kursportalen Blackboard samt vid programstart.

Studentenkät och mer vägledning har förbättrat kommunikationen med studenterna

Fler deltagare från programmen som deltog i ovan nämnda vägledningsaktiviteter kom till *Plugga utomlandsmässan* den 6 oktober. Många kom i grupp från programmen och hade gemensamma frågeställningar. Eventuellt kan det tyda på att vägledningsinsatsen bidragit till att studenterna kommunicerar med varandra kring utbytesstudier.

Vägledarna upplevde att de studenter som deltagit i aktiviteterna hade fått en ökad förståelse för utbildningens innehåll och hur de olika delarna i utbildningen hör ihop.

Detta har också bidragit till att studenterna ökat sin medvetenhet om möjligheten att påverka upplägget och innehållet i sina studier. En spontan reaktion vid en av träffarna var "det här skulle de som hoppat av förstått".

Piloten har bidragit till att vägledarna kunnat utveckla en mer proaktiv vägledningsmodell där de möter studenterna i grupp i större utsträckning och mer djupgående än tidigare.

En proaktiv vägledning kan bidra till att man vid de individuella samtalen kan gå snabbare fram eftersom studenterna redan har fått en förståelse för akademiska studier och det program de studerar. Dessutom kan en effekt bli att fler studenter upplever att det är lättare att söka upp studievägledare.

Av samtalen vid den första träffen framgick att flera studenter efterfrågade mer stöd gällande studieteknik. Därför anordnades ett extra tillfälle med en föreläsning i studieteknik för alla nya programstudenter vid institutionen. Den proaktiva vägledningen bidrog alltså till att behov hos studenterna, som annars kanske inte hade uppmärksammats, fångades upp.

Bilagor:

Studentenkät för studenter antagna till Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet (bilaga 2).

Studentenkät för studenter antagna till Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet (bilaga 3).

Diskussionsunderlag vid gruppdiskussion "Min väg till examen!" som användes vid träff 2 – Tema "Nu och framåt", Örebro universitet (bilaga 4).

Utvärderingsenkät för "Din väg till examen", Örebro universitet (bilaga 5).

Institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap vid Örebro universitet, proaktiv vägledning, rapport 2

Inledning

Under perioden 15 maj 2016 till 14 maj 2018 har studievägledningen vid institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap på Örebro universitet ingått i del 2 av UHR:s projekt "The Academic Value of Mobility". Del 2 av projektet bygger vidare på det arbete som genomfördes av UHR tillsam-

mans med lärosäten mellan 2014 och 2016 och där Örebro universitet var ett av lärosätena. I rapporten ger vi först en kort bakgrund där vi sammanfattar del 1 av projektet. Därefter beskriver vi mål, resultat och erfarenheter från del 2 av projektet.

Bakgrund – del 1

Studievägledningen vid institutionen för humaniora, utbildnings- och samhällsvetenskap genomförde hösten 2015 en pilot i proaktiv vägledning. Pilotens uppdrag var att undersöka hur ökade vägledningsinsatser med inslag av studentenkät och diskussion om möjligheten till utbytesstudier kan användas för att öka den utgående mobiliteten.

Målsättningen för piloten var att:

- Ta fram och använda en studentenkät som underlag för vägledningsinsatser för nya studenter inom Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet.
- Pröva att använda mer vägledningsinsatser i form av vägledning i helgrupp och mindre grupper kring studier, mobilitet och karriär. Studenterna kommer även att erbjudas enskilda samtal kontinuerligt.

Inför hösten 2015 utvecklades en modell för proaktiv vägledning som bestod av en studentenkät som skickades ut till antagna studenter för de två programmen samt två vägledningsträffar i grupp under termin 1. Modellen kallade vi för "Din väg till examen".

Den första vägledningsträffen hade tema "Här och nu" där fokus låg på att behandla frågor om förväntningar och motivation grundade på de svar som enkäten gett. Träffen ägde rum ungefär tre veckor in på terminen. Under vägledningsträffen ägnades stor del av tiden till att sitta i fyra mindre samtalsgrupper där en studievägledare ingick som samtalsledare i varje grupp.

Den andra träffen hade tema "Från nu och framåt" och där behandlades frågor om utbildningens innehåll och examen, valmöjligheter inom utbildningen, möjlighet till och värdet av mobilitet samt framtida karriär. Träffen ägde rum ungefär två månader in på terminen.

Uppdraget för piloten var att se om ökade vägledningsinsatser kunde öka den utgående mobiliteten. Då del 1 av projektet genomfördes under en kortare period hade vi inte möjlighet att undersöka om våra insatser faktiskt ökade den utgående mobiliteten men vi kunde konstatera att det var praktiskt möjligt att utveckla och genomföra studentenkät och vägledningsinsatser kring studier, mobilitet och karriär.

Del 2

I och med att UHR:s projektperiod förlängdes fick vi möjlighet att följa upp resultatet av de vägledningsinsatser vi utvecklat och testat i del 1. I texten som följer kommer vi redogöra för målsättningen för del 2 av projektet samt beskriva arbetsprocess, resultat, framgångsfaktorer, hinder/utmaningar, åtgärdernas relevans och effekt i förhållande till målen samt förslag på hur pilotens resultat kan införas i ordinarie verksamhet.

Målsättning för piloten

Piloten ska;

1. Utveckla ett "vägledningshjul" som beskriver de aktiviteter gällande studier, examen, mobilitet och karriär som sker under studenternas hela programtid.
2. Tillsammans med programansvariga för Filmprogrammet och OFL samt internationaliseringssamordnare vid institutionen välja ut tre partnerlärosäten som prioriteras i kommunikationen till studenterna.
3. Genomföra en uppföljning av programmen Filmprogrammet och OFL för att se hur många som valt att genomföra studier eller praktik utomlands inom ramen för sitt program.
4. Utveckla metoder för att möta och vägleda studenter efter genomförd mobilitet.
5. Pröva att använda ökade vägledningsinsatser enligt den modell som tagits fram i föregående pilot till de sex grundutbildningsprogrammen Filmprogrammet, Kandidatprogram i samhällsanalys, Medier- kommunikation och PR, Offentlig förvaltning och ledning, Personalvetarprogrammet och Samhällsplanerarprogrammet vid institutionen.

5. Arbetsprocessen

På grund av personella resurser under hösten 2016 fick vi prioritera i projektplanen och fokusera på vissa av målen. De mål som prioriterades var mål 3 och 5.

6. Mål 3

Under våren 2017 genomfördes en uppföljning av antalet utresande studenter från programmen Filmprogrammet och Offentlig förvaltning och ledning. Vi har tittat på hur många som genomfört eller nominerats till utbytesstudier på de två program som ingick i projektets del 1. Vi har jämfört de som antagits till respektive program från H11 fram till H15 för att försöka få en bild av om de som ingått i projektet betett sig annorlunda när det gäller att genomföra mobilitet. Dessutom skickade vi ut en enkät till de studenter som ingick i projektet del 1 och som nominerats till utbytesstudier med syfte att få en bild av varför de valt att genomföra mobilitet (bilaga 6).

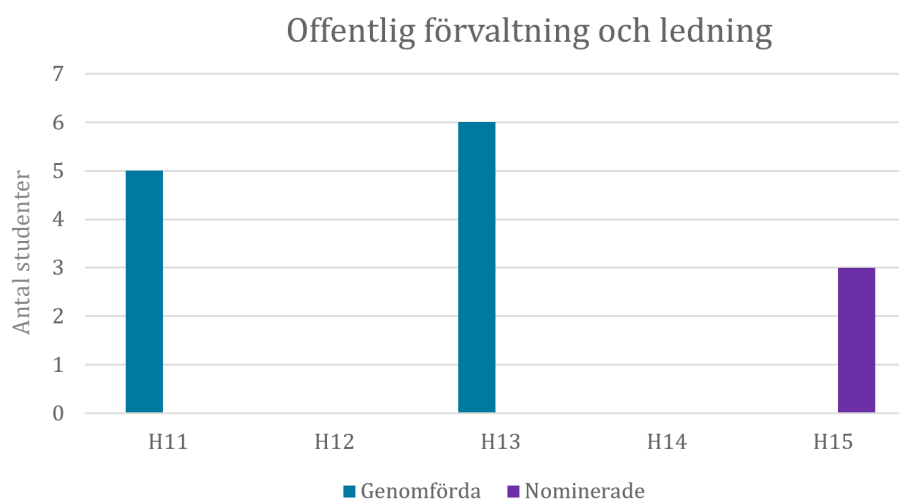
7. Mål 5

Hösten 2016 prövade vi att använda den vägledningsmodell som vi utvecklade i projektets del 1 på samtliga sex utbildningsprogram på grundnivå vid institutionen. Kortfattat innebar modellen att vi skickade ut en enkät innan terminsstart och hade två schemalagda gruppträffar under termin 1. Nackdelen med modellen var att den är väldigt resurskrävande. Detta blev extra problematiskt då den genomförs under en period då det redan är hög arbetsbelastning. Vi upplevde också att gruppdiskussionerna vid tillfället "Här och nu" inte fungerade optimalt och i en del fall blev krystade. Sammantaget insåg vi efter hösten 2016 att vi behövde revidera modellen för att ha möjlighet att genomföra den på alla sex grundutbildningsprogram men också för att få den mer relevant för studentgruppen.

Under våren 2017 prövade vi en ny och mindre omfattande modell på de två program som vi startar även på vårterminen. Vi skickade inte ut någon enkät och hade en träff istället för två. Träffen var 45 min lång och var mer av ett informationstillfälle där vi beskrev deras utbildning, arbetsmarknad och möjligheten till och värdet av mobilitet. Hösten 2017 utvecklade vi enträffsmodellen till att innehålla flera inslag av kortare diskussioner i bikupor kring olika teman (förväntningar, arbetsmarknad och mobilitet) lite som en mix av det vi tog upp både vid tillfälle 1 och 2 i originalmodellen. Denna träff varade i en timme och 15 min.

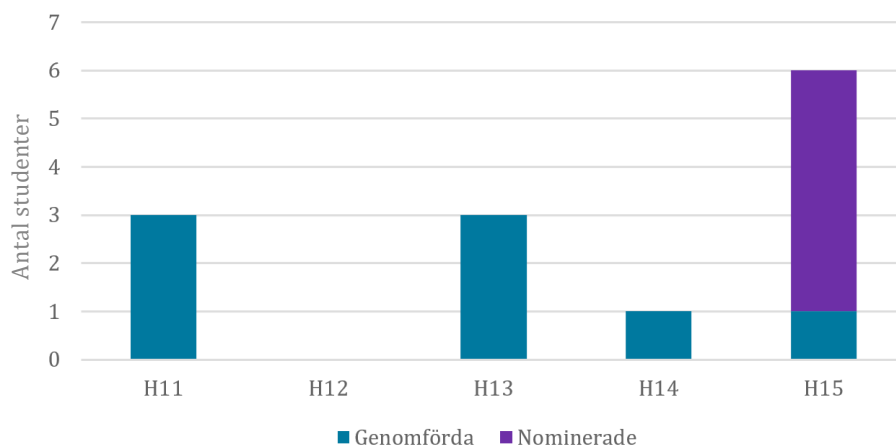
Resultat mål 3

När det gäller Offentlig förvaltning och ledning kan vi se att det är fler som genomfört utbytesstudier i den kull som startade programmet hösten 2013 (se diagram nedan). Vi kan även se ett intressant mönster i att varannan kull genomfört eller nominerats till utbytesstudier medan varannan kull inte haft någon student som genomfört utbytesstudier. Vad detta beror på vet vi inte men en möjlig tolkning kan vara att studenterna påverkar varandra. Är en student intresserad av utbytesstudier i en kull så sprids det till flera studenter i den kullen. Vi kan konstatera att de som ingått i projektet inte är den kull som haft flest som genomfört eller nominerats till utbytesstudier men å andra sidan var det fler än de som antogs hösten 2014.

När det gäller Filmprogrammet har intresset för utbytesstudier varit mer jämnt fördelat än på föregående program, förutom när det gäller den kull som ingick i projektet (se diagram nedan). Här är det en student som genomfört utbytesstudier och fem som nominerats. Om detta beror på de ökade vägledningsinsatserna eller om det beror på andra faktorer vet vi inte säkert.

Filmprogrammet

Enkät

För att försöka få en tydligare bild av vägledningens eventuella effekter för att öka den utgående mobiliteten skickade vi också ut en enkät till de studenter som ingick i piloten och som antingen genomfört eller nominerats till utbytesstudier. Enkäten skickades ut till de nio studenter från kull H15 som genomfört eller nominerats till utbytesstudier. Sex av studenterna svarade. Av dessa sex hade fem deltagit i vägledningsträffarna. Det är svårt att dra några slutsatser utifrån enkäten men svaren indikerar att studievägledningen kan ha betydelse både för information om möjligheten till utbytesstudier och för genomförandet av mobilitet. Se enkätsvar i bilaga 6.

Resultat mål 5

Utifrån de studentutvärderingar vi genomförde vid vägledningstillfällena höstterminen 2017 verkar den sammantagna bilden vara att upplägget uppskattades. Många lyfte att det var bra och tydlig information och bra med korta gruppdiskussioner. Ungefär hälften av antagna studenter per program har deltagit vid träffen. Vår upplevelse är också att intresset för mobilitet bland dessa är relativt stort. Vi upplever även att fler studenter bokar besök för utbytesstudier eller möjligheter till mobilitet i sin utbildning.

Fördelar som vi kan se med modellen från höstterminen 2017 är att gruppdiskussionerna upplevs mindre krystade samt att det i denna modell inte krävs fyra vägledare per program vilket är mindre resurskrävande.

Framgångsfaktorer

Vi märker ett bredare engagemang från flera olika aktörer vid vårt lärosäte kring frågor om internationalisering idag jämfört med 2015 då vi startade piloten. Internationalisering och utbytesstudier synliggörs och kommuniceras till studenter vid flera olika tillfällen och av flera olika aktörer. Detta tillsammans med vår vägledningsmodell tror vi är viktigt för att öka den utgående mobiliteten. Samordnad vägledning och information om mobilitet där flera funktioner är inblandade har varit en ambition sedan starten

av projektet. Idag kan vi se att vi på vårt lärosäte och institution har kommit en god bit på vägen när det gäller att samordna information och vägledning kring mobilitet.

Genom deltagande i "Din väg till examen" får studenterna möjlighet att tidigt reflektera över sin utbildning, vad den kan leda till och hur de kan påverka innehållet i sin utbildning t.ex. med utbytesstudier. Det gör att studenterna tidigt känner till möjligheten till och värdet av mobilitet.

Vägledningsinsatserna är numer framskrivna i institutionens verksamhetsplan vilket ger legitimitet till modellen och det fortsatta arbetet med proaktiv vägledning.

Hinder/utmaning

Nästan 50 procent av studenterna har deltagit vilket kan ses som ett gott resultat då det är frivilligt att delta. Samtidigt är det en utmaning att få ännu fler studenter att delta.

Arbetet är resurskrävande i uppstartsfasen. En utmaning kan därför vara att hitta en rimlig nivå som fungerar med arbetssituationen i övrigt.

Åtgärdernas relevans och effekt i förhållande till målen

Åtgärden att anpassa vägledningsmodellen från att innehålla två träffar till en träff per program var nödvändig för att nå målet om att proaktiv vägledning till alla programstudenter vid institutionen. Vi har valt att inte skicka ut en studentenkät innan studierna påbörjas. Anledningen till att studentenkät användes från början var att vår modell inspirerats av vägledningsarbetet som görs i Finland och att vi ville få studenterna att reflektera över sin utbildning redan innan den första vägledningsträffen. Det var också ett sätt för oss att få en bild av vilka frågor vi kunde diskutera kring vid den första vägledningsträffen. I den vägledningsmodell som vi arbetar utifrån sedan hösten 2017 fyller inte enkäten samma funktion och därför har vi valt att inte längre skicka ut studentenkät innan studenterna påbörjar sin utbildning.

Förslag till hur pilotens resultat/åtgärder kan införas i ordinarie verksamhet

Ett förslag på hur proaktiv vägledning kan införas i ordinarie verksamhet är att i verksamhetsplaner koppla den proaktiva vägledningens effekter till institutionens och lärosätets mål. På så vis blir det tydligt att vägledning behöver ta plats och att den kan ge positivt resultat.

Våga testa proaktiva vägledningsinsatser i liten skala för att sedan utveckla vid behov. När en metod väl är utvecklad ger det struktur och tydlighet till arbetet.

Bilaga:

Utvärderingsenkät till nominerade studenter kull HT15, Örebro universitet (bilaga 6)

Ytterligare fyra pilotprojekt tillkom under projektets andra fas. Dessa startade hösten 2016 och rapporterade den 28 februari 2018.

Sjuksköterske- och lärarutbildningsprogrammen vid Högskolan Dalarna – Utveckling av metod för att integrera internationalisering i lärandemål

1. Pilotens syfte och uppdrag

Syftet med Högskolan Dalarnas, medverkan i piloten är att utveckla arbetet med att integrera internationaliseringsfrågor i lärandemålen på ett strukturerat sätt. Ett mer långsiktigt mål är att genom detta arbete öka intresset för utlandsstudier bland studenter och personal.

Pilotens uppdrag var att:

- Ge nämnderna möjlighet att ytterligare sätta sig in i den teoretiska bakgrunden till arbetet med lärandemål och generiska färdigheter
- Ge nämndorganisationen uppdrag att identifiera lämpligt program samt ta fram en arbetsplan för genomförande
- Utveckla en modell för strukturerad integrering av internationaliseringsaspekter (generiska färdigheter) i lärandemålen
- Utvärdering av studenter och personalens intryck av modellen
- Pröva att använda modellen i ett urval av program, i mån av tid och möjlighet

2. Pilotens genomförande

Piloten har planerats och genomförts vid Utbildnings- och forskningskansliet (UFK) i samarbete med Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) vid Högskolan Dalarna (HDa). Piloten har genomförts under tiden december 2016–28 februari 2018. I piloten har följande personer deltagit: Susanne Corrigox, internationaliseringssamordnare, UFK (projektledare), Torsten Blomkvist, utbildningsstrateg, UFK, Ingrid From, universitetslektor i omvårdnad och ordförande i områdesnämnd vård och omsorg, Juvas Marianne Liljas, universitetslektor i pedagogiskt arbete och vice ordförande i områdesnämnd utbildningsvetenskap samt Maria Taxell-Stoltz, studentombud.

Projektet har valt att arbeta med två akademiska yrkesutbildningar, Sjuksköterske- och Förskolläraryrkesprogrammen, vilka volymmässigt utgör ett par av Högskolans största utbildningar.

Deltagarna har regelbundet träffats under året, med fokus på vårterminen, då ett stort antal möten planerades in. Till ett första planeringsmöte bjöd vi även in prodekan för att diskutera arbetet med utveckling av lärandemål. Områdesnämnderna har också fått information om projektet. Utöver detta har UFN bjudit in Jennifer Valcke, pedagogisk utvecklare vid Karolinska Institutet, som presenterat en teori för internationaliserade lärandemål.

3. Framtagande av modell för implementering av internationella kompetenser i lärandemål

Till en början inventerades lärandemålen i de aktuella utbildningarna, för att samla in bakgrundsmaterial och undersöka vad som tidigare gjorts. Inom utbildningarna har tidigare omfattande genomgångar av nyckel/kärnkompetenser genomförts, både i samband med Bolognaanpassningen och vid nämndernas utvärderingar. Fokus har dock inte legat på internationalisering, utan det har varit andra kompetenser som har belysts. Projektet fann en hel del material som har kunnat användas och vidareutvecklas under arbetet med internationalisering av lärandemål. En fråga som diskuterades inledningsvis var om internationalisering skulle integreras i befintliga nyckelkompetenser, eller utgöra en separat nyckelkompetens. Vi kom fram till slutsatsen att internationalisering bör vara en integrerad del av examensmålen, och inte en ytterligare pålaga. Detta kom att utgöra en viktig utgångspunkt för arbetet.

Utifrån befintligt underlag och inledande diskussioner tog projektgruppen fram en modell (bilaga 7) för att implementera internationella perspektiv i program. Det är en form av trestegsmodell som ligger till grund för förslaget.

Steg ett i modellen innebär att definiera vad internationalisering innebär i relation till det specifika programmet. En viktig utgångspunkt är att i samband med detta väga in ett framtidsperspektiv som pekar på yrkets grad av föränderlighet inom en 5–10 års radie. En annan viktig grund för definitionen enligt modellen är en omvärldsanalys som tar sikte på behovet av generiska och specifika kompetenser i relation till internationalisering. Utgångspunkten inom projektet har varit "ICOM International Competences in HE⁵" och att ICOMs integreras i befintliga lärandemål.

I steg två konkretiseras genom en matris de kompetenser som är relevanta i förhållande till programmen och i relation till examensmålen.

I steg tre integreras de internationella kompetenserna i programmets eller huvudområdets progression. Detta steg har upplevts som det svåraste i processen.

I samband med projektgruppens arbete framgick att modellen var för generell och inte gav förutsättningar att nå en tillräckligt detaljerad nivå. Detta gjorde att modellen reviderades under arbetets gång, se resultat.

Studentombudet har diskuterat modellen med ett antal studenter. Dessa ställde sig positiva till arbetet. Framförallt har de bekräftat projektets ambition att se internationaliseringaspekter som integrerade i lärandemålen som viktig. Enligt studenterna är det viktigt att internationalisering inte blir något "påklistrat" eller ett mål som behöver "bockas av".

4. Studiebesök vid University of Applied Sciences, den Haag

Under höstterminen 2017 genomfördes ett studiebesök vid University of Applied Sciences i den Haag, THUAS, i avsikt att studera hur de arbetar med internationalisering. Vi konstaterade att deras arbetssätt i mångt och

5 <http://www.internationalecompetenties.be/en/>

mycket påminner om vårt, men att deras syfte har varit ett annat, nämligen att ansöka om "Internationalisation Label" (CEQINT⁶) för sin utbildning. Deras utgångspunkt var att lärosätet redan i stor utsträckning var internationaliserat, men att de behövde knyta ihop de många lösa trådarna.

Den modell de använt sig av för att utforma lärandemål beskrivs bland annat av bl.a. Prof. Betty Leask, La Trobe University.⁷ Den förutsätter en tydlig vision och/eller mission på lärosätetsnivå och tydliga lärandemål på program- och kursnivå. Vid THUAS fanns redan en tydlig mission och ett starkt stöd från ledningen och därför började de med att förtydliga lokala programmål, i samklang med de befintliga på EU-nivå från tuningprocessen,⁸ som beskriver utbildningsstrukturer utifrån studiernas innehåll.

Därefter engagerade de kollegor och studenter för att producera en matris som visar var i deras utbildning kompetenser och färdigheter uppfylls. De skapade en egen karta med metaforer för de olika delarna (formellt lärande – informellt lärande – pedagogik – ramverk och regler – studenternas erfarenheter). Målet var att skapa en stabil och hållbar grund av interkulturella kompetenser för utbildningen och anpassa till vad som bedöms relevant vid lärosätet.

5. Resultat

Projektet har lagt mest tid och fokus på sjuksköterskeprogrammet. I områdesnämnden vård och omsorg har modellen testats i förhållande till samtliga kurser i sjuksköterskeprogrammet.

ICOM:s definition av internationalisering har brutits ner och en tänkt rangordning av var och en av de fem internationella kompetenserna; Language Skills, Intercultural Competence, Global Engagement, Personal Growth, International Disciplinary Learning är gjord. En progressionsmall av detta har prövats för samtliga kurser. Här har kursmål studerats i förhållande till matrisen och tänkt progression. I några kurser har diskussion förts med kursansvariga som beskriver att de lärandemål som föreslås i kursen redan ingår i uppgifter. Det innebär att i mångt och mycket finns de inslag som vi önskar redan representerat i programmet utan att det finns nedskrivet. Från detta material utarbetades ett tänkt flödesschema med progression för år 1, 2 och 3, som kan behöva studeras ytterligare. Detta flöde kanske inte behöver vara lika i alla program utan kan anpassas efter behov. Processen beskrivs i bilaga 8.

Det är nu angeläget att förankra idéerna i samtliga kurser, föra diskussion omkring detta på ämnesträffar i huvudämnet omvårdnad i sjuksköterskeprogrammet, som berörs av detta. Det kan ha betydelse även för specialistutbildningarna för sjuksköterskor. När detta skede är gjort är nästa steg att utvärdera, och rapportera projektet till nämnderna.

Modellen har även testats på liknande sätt i förskolläroprogrammet, i kursen "Didaktik och lärande". Den prototyp som utarbetades av Juvas Mari-

6 <http://ecahe.eu/home/internationalisation-platform/certification/>

7 <http://mediasite.csom.umn.edu/Mediasite/Play/05465b7f1af14afba3205da838d2d0331d>

8 <http://www.unideusto.org/tuningeu/>

anne Liljas tillsammans med kursansvariga har nu med hjälp av ICOM:s implementerats i och med att kursplanen reviderats, vilket är ett första steg på vägen. Juvas Marianne Liljas kommer fortsättningsvis att vara ett stöd i att operationalisera de nya kursmålen och medverka till att tillfoga konkreta uppgifter som portfolio etc. Samarbete kommer att finnas med Ingrid From i relation till den parallella process som förekommer angående sjuksköterskeprogrammet.

Som ett resultat av arbetet inom de båda programmen och studiebesöket i den Haag har också den teoretiska modellen utvecklats. Ett förslag på utvecklad och reviderad modell beskrivs i bilaga 9.

6. Slutsatser

Högskolan Dalarna har en tydlig vision, men behöver utveckla handlingsplaner för internationaliseringsarbetet, och då speciellt utveckla arbetet med internationaliserade lärandemål. Det finns ett starkt stöd i ledning och i nämndorganisationen, vilket bådär gott för framtiden. Vi har i detta projekt fokuserat på befintligt kursutbud i programmen, det kan utvidgas till att innefatta även andra delar, t ex informellt lärande och internationella jämförelser (Tuningprojektet).

Framgångsfaktorer

- Projektet har visat att det inte är en skrivbordsprodukt, flödet fungerar och arbetet har lett till många kreativa tips på nya uppgifter och ändrade kursmål.
- I flera utbildningar finns inte internationalisering beskrivet i lärandemål eller kursmål mer än undantagsvis trots att en del insatser och inslag som berör internationalisering finns. Det här blir ett sätt att medvetandegöra och uttala explicit så att det blir tydligt och att det aktiva arbetet får en progression och uppgifter med en särskild inriktning mot internationalisering
- Genom att ge till fler personer ansvaret och äganderätten för att utveckla internationaliseringsaspekterna kan ett intresse födas vilket ger ökad motivation för det internationella arbetet.

Utmaningar

- Arbetet med internationalisering blir marginaliserat på grund av resursbrist.
- Personal som inte har erfarenhet av internationell verksamhet kan ha svårt att inse nyttan, vi behöver ge fler incitament att arbeta med internationalisering.

7. Modellens relevans och effekt i förhållande till målen

Hur relevant det är och vilken effekt det kan få vet vi inte förrän vi har arbetat med information och implementerat praktiskt i något program.

8. Förslag till hur pilotens resultat/åtgärder kan införas i ordinarie verksamhet

Det borde vara intressant och nödvändigt att använda en generell modell för integrerade lärandemål. Högskolan har flera åtaganden inom olika områden, utöver internationalisering även hållbarhets- och mångfaldsfrågor, och om vi kan använda en struktur för att integrera olika aspekter i utbildningarna vore mycket vunnet.

Resurser bör avsättas i form av tid och personal för arbetet med integrerade lärandemål.

Bilagor:

Modell för att implementera internationella perspektiv i program (bilaga 7).

Modell för att implementera internationella perspektiv i program Högskolan Dalarna (bilaga 8).

Utveckling av metod för att integrera internationalisering i lärandemål vid Högskolan Dalarna – En reviderad modell (bilaga 9)

De civila kandidatprogrammen vid Försvvarshögskolan, samordning av internationell studievägledning

Inledning och bakgrund

Försvvarshögskolan (FHS) är ett litet lärosäte med ungefär 800 helårsstudenter. Omkring en fjärdedel av dessa studenter läser poänggivande uppdragsutbildningar. De mest relevanta utbildningsprogrammen inom ramen för pilotprojektet är Officersprogrammet och FHS båda kandidatprogram (det ena i statsvetenskap med inriktning mot krishantering och säkerhet och det andra i militärhistoria). Vad gäller internationaliseringen och mer specifikt internationell studentmobilitet inom Officersprogrammet finns redan ett etablerat nätverk inom Erasmus som kallas *Military Erasmus* och där har ca tio studenter årligen kunnat åka på Erasmusutbyte fördelat på sju lärosäten. Vad gäller de civila studenterna har FHS haft ett fåtal partnerlärosäten och ett fåtal platser att fördela. Inför hösten 2016 sökte endast två studenter till två platser vid det civila programmet trots att informationsträffar med internationell koordinator genomfördes under våren.

Parallellt med arbetet att öka antalet partnerlärosäten för de civila studenterna såg vi ett behov att öka motivationen att söka utlandsstudier, då särskilt inom FHS kandidatprogram. När dessa program inrättades skapades det utrymme för två mobilitetsterminer. Termin tre får studenterna välja fritt att studera breddningsstudier. Sista terminen är det fritt att antingen göra praktik (och då kan studenterna söka Erasmusstipendier) eller kan den användas som en valfri termin där det går att välja internationell mobilitet inom studierna.

Den internationella koordinatorn och studie- och yrkesvägledaren fann inspiration från Universitets- och högskolerådet, UHR:s konferens *Kvalitetsdrivet 2016* och särskilt det arbete som Örebro universitet hade påbörjat inom pilotprojektet vad gäller det ökade samarbetet med studievägledare för att öka intresset för internationell mobilitet bland studenterna där. Vi ansökte därför om att få ingå i projektet för att öka intresset för studentutbyte och andelen sökande studenter inom kandidatprogrammet statsvetenskap/ militärhistoria vid Försvvarshögskolan. Detta inte minst mot bakgrund av att FHS ansökt om att få tillstånd att utfärda examen på masternivå och forskarnivå. Universitetskanslersämbetet, UKÄ har i november 2017 tillstyrkt FHS ansökan, och i dagarna väntas regeringen besluta om tillstånd. Ett sådant beslut är av stor vikt för internationaliseringsarbetet vid högskolan och FHS väntas kunna sluta fler internationella avtal när detta är på plats. I så fall kommer insatser att även omfatta studenter på masterprogrammet som vill studera utomlands, antingen via Erasmus, Minor Field Studies (MFS) eller som free-moverstudenter.

Syftet med deltagandet i pilotprojektet har därför varit att hitta en form för samordning av internationell studievägledning för att få fler studenter att bli internationellt mobila vid Försvvarshögskolan.

Mer specifikt ville vi ta fram förslag på mer effektiv samordning av internationell vägledning, pröva att använda nya mötesformer och kommunikationsstrategier för internationell vägledning samt utvärdera effekter av detta.

Vi ville även, såsom sker i exempelvis Finland, involvera den akademiska personalen i arbetet med att motivera studenter att bli internationellt mobila. Den första aktiviteten vi ville fokusera på var därför att involvera programansvariga i internationell studievägledning. Modellen vi kom att använda var dels att programansvariga har deltagit i "inspirationsluncher" inför valfria terminer, dels har internationell koordinator och studieväglare varit involverade i möten under första terminen där programansvariga informerat brett om val inför termin tre.

Arbetsprocessen

Aktivitet 1

Målet var att involvera programansvariga i högre grad i arbetet med internationell studievägledning. Inom ramen för aktiviteten skulle programansvariga få en kortare utbildningsinsats med hjälp av verktyg i *Euroguidance*. Detta måste naturligtvis uppdateras vid byte av denna funktion. Det planeras genomföras innan nästa inspirationslunch med lärare (vilket sker den 9 mars). I samband med nästa tillfälle har vi även bjudit in en forskare som har internationell erfarenhet och som är kvinna, så att studenterna möter lärare med internationell erfarenhet av båda kön. Tanken är att de båda ska hjälpa till att inspirera till internationell mobilitet. Samma forskare har även fungerat som stöd i samband med MFS-ansökan inför våren 2017, då vi märkt att många haft svårt att skriva en sådan ansökan.

Ett synligt resultat av att involvera lärare och forskare i internationell studievägledning är att vi ökat antalet sökanden till Erasmusstudier. Inför hösten 2017 sökte sex studenter till de fyra platserna för utbytesstudier inom ramen för Erasmus. Detta att jämföra med två sökanden till två platser inför hösten 2016. Det är förvisso inte stora numerära tal, men i sammanhanget är analysen att intresset ändå har ökat märkbart. Förutom Erasmusstudier har minst ett par studenter även valt att söka utlandsstudier på egen hand som free-movers under samma tidsperiod. Tanken och förhoppningen är att det ska finnas en väl inarbetad och fungerande modell för att få studenter att söka sig utomlands i ett mer gynnsamt läge då det finns fler Erasmuspartnerlärosäten och andra partnerlärosäten att välja mellan.

Aktivitet nr 2

Vår andra aktivitet var att vi ville införa informella återkommande frågestunder på temat internationell studentmobilitet. Vår första tanke vara att hitta till studenterna på ett mer spontant plan inom ramen för bibliotekets informationsaktivitet kallat 12-slaget. Tyvärr var detta format inte välbesökt trots en del informationsinsatser innan. Därför övergavs denna tanke till förmån för att informera vid lämpliga tidpunkter i högskolans ljushall, såsom var fallet i Erasmus+ 30-årsfirandet. Detta format visade sig ge större ringar på vattnet för vår målgrupp. Studieväglare och internationell koor-

dinator hade ett ståbord med ballonger, godis och tygpåsar som lockbete för att prata om möjligheter till utbytesstudier. Detta gav många fler samtal och efterföljandemejl till den internationella koordinatören och studie- och yrkesvägledaren med specifika frågor o.s.v. Därutöver har vi skapat en inspirationslunch då tidigare studenter kommer och berättar om sina erfarenheter av att läsa utomlands. Då bjuds alla anmälda på en enklare lunch och fokus är på studenternas egna funderingar kring en eventuell utlands-termin. Även internationell koordinator och studievägledare är med men inte som huvudfokus. Eftersom det föll väl ut är planen att även delta varje år i detta format i samband med Öppet hus aktivitet. Detta för att fånga upp intresset så tidigt som möjligt i samband med att potentiella sökanden besöker högskolan.

För att påbörja utformandet av ett utvärderingsinstrument som liknade det som Örebro universitet använder ville vi prova att testa intresset för utbytesstudier med hjälp av en enklare enkät.

Vi ville mäta intresset av att studera utomlands, så vi genomförde en första enkät under höstterminen 2016. På enkäten svarade 45 studenter av 55 registrerade på de båda programmen. Vid detta tillfälle var 49 procent av de som svarade på enkäten intresserade av utbytesstudier, 82 procent ville praktisera utomlands, 29 procent vill söka MFS och 15 procent ville prova på freemover-studier (bilaga 10).

Den andra enkätomgången genomfördes i samband med en föreläsning. Internationell koordinator och studievägledaren fick fem minuter i slutet av en föreläsning och delade då ut en enkät som samtliga närvarande studenter svarade på. 51 studenter svarade av 64 registrerade på de båda programmen under hösten 2017. 76 procent av de svarande var intresserade av utbytesstudier. 81 procent var intresserade av praktik utomlands, 39 procent av freemover-studier samt 62 procent var intresserade av att söka MFS. Endast 7 procent var inte alls intresserade av att studera eller praktisera utomlands (bilaga 11).

Vi kan konstatera att intresset verkar vara högt vid mättillfällena, men tycker oss kunna se att intresset ändå falnar något när det blir dags att faktiskt söka. Ändå har vi lyckats få upp andelen sökande till internationell mobilitet, varför vi tror att vi bör fortsätta på den inslagna vägen.

Aktivitet nr 3

Den tredje aktiviteten var att öka synlighet för utbytesstudier på FHS:s hemsida. Vi ville ta fram en kommunikationsplan för det nya arbetssättet så att vårt arbete blir mer synligt och enhetligt. Ambitionen var att ta fram ett genomtänkt bildspråk och därigenom även påvisa vikten av ett breddat deltagande i internationaliseringsarbetet vid FHS.

Tyvärr har vi inte kunnat arbeta i någon större utsträckning med denna aktivitet ännu. Ambitionen kvarstår, men på grund av omstruktureringar och personalomsättning vid FHS kommunikationsavdelning har detta arbete inte kunnat prioriteras. Vid små högskolor är verksamheten extra sårbar för personalomsättning. Därför har denna aktivitet behövt läggas på is men när det finns mer utrymme är avsikten att återuppta den. Det som

ändå genomfördes var dock att utbytesstudier inom ramen för FHS fick en stor del av FHS:s utbildningskatalog för 2017/2018. En annan utmaning har varit att den tidigare hemsidan inte varit tillgänglig för mobiltelefoner. Detta har omhändertagits i den nya hemsidan, vilket bedöms vara viktigt för studenter som i hög grad använder mobilen i samband med informationssökning. En bedömning är att studenter sällan ändå besöker hemsidor utan behöver nås via andra kanaler, t.ex. via sociala medier, men det får omhändertas i kommande kommunikationsstrategi.

Hinder och framgångsfaktorer

Vad gäller samtliga aktiviteter kan vi konstatera att det tar tid att ställa om även vid en mindre högskola. Till synes små förändringar kan då vara av godo därför att det är lättare att genomföra. Exempelvis har det hittills varit relativt enkelt att involvera programansvariga i internationaliseringsarbetet bland annat därför att det inte varit alltför tidskrävande eller omfattande. Oavsett detta har det ändå gett effekt och vi har sett ett ökat intresse bland studenterna att söka sig en termin utomlands.

Vad gäller hinder har vi inte identifierat så många förutom kanske svårigheten att åstadkomma en tydlig kommunikationsstrategi tillsammans med kommunikationsavdelningen. Bedömningen är att det kommer att tas fram en sådan, möjligen även tack vare internationaliseringsutredningen och kommande behov att omhänderta de ändringar som föreslås där. I övrigt har våra aktiviteter varit mycket populära och fått bra genomslag.

Förslag till införande i ordinarie verksamhet

Tanken från början har varit att vi avser att permanenta verksamheten om vi ser att den ger effekt. Naturligtvis införlivar vi eventuella förändringar som tillkommit på vägen, till exempel finns ingen anledning att fortsätta med aktiviteter som inte bedöms få genomslag. Därför kommer vi att fortsatt bjuda in till minst två inspirationsluncher per år, samt genomföra riktade satsningar till de målgrupper som är aktuella för t.ex. MFS-stipendier eller möjligheten att söka Erasmusstipendium för praktikterminen. Därutöver planerar vi genomföra generella möten samt aktiviteter vid öppethus för att bredda målgruppen för de som vill åka en termin utomlands. Sammantaget kan vi konstatera att vi fått upp ögonen för vikten av att bredda kommunikationsinsatserna för att nå en bredare målgrupp. Det behövs studenter som kan inspirera och visa vägen, lärare som kan påvisa att den akademiska bredden gynnas av internationell erfarenhet och även stöd i det praktiska "görandet" – det må vara stöd i ansökningsprocessen, stöd i hur man hittar kurser vid tilltänkta värdlärosätet med mera. Det finns fortfarande många arbetsuppgifter kvar för såväl den internationella koordinatören som för studievägledaren för att stötta vårt syfte att fler studenter vid Försvars-högskolan ska bli internationellt mobila.

Bilagor:

Enkät programstudenter 2016 (bilaga 10).

Enkät programstudenter 2017 (bilaga 11).

Institutionen för informationsteknologi (IIT) vid Högskolan i Skövde, Programansvarigas internationaliseringsarbete

1. Inledning och bakgrund

UHR driver projektet "The Academic Value of Mobility" – ett projekt för att öka den utgående studentmobiliteten mellan den 15 maj 2016 och den 14 maj 2018. Projektet har två huvudsakliga fokusområden; reguljär studievägledning samt integrering av lärandemål som gäller internationalisering eller mobilitet i kurs- och utbildningsplaner.

Institutionen för informationsteknologi (IIT) vid Högskolan i Skövde (HS) har i den nu pågående andra omgången valt att arbeta med vägledning.

IIT är den största institutionen vid HS med 16 program och 1200 programstudenter. Intresset för utlandsstudier har under de senaste åren växt men fortfarande är antalet utresande studenter relativt få. Inte minst visar sig det ökande intresset genom en ökning av utresande studenter från sex studenter 2015 till 13 studenter 2016. De utbildningsprogram som har valts ut är på kandidatnivå och representerar en adekvat bredd på institutionen.

Programmen är:

- Informationsteknologi – Business Intelligence, 180 hp
- Informationsteknologi – User Experience Design, 180 hp
- Nätverks- och systemadministration, 180 hp
- Systemvetenskap, 180 hp
- Dataspelsutveckling – Game Writing, 180 hp

2. Syfte

Syftet med HS delaktighet i projektet är att identifiera och analysera nyckelfaktorer för att på kort sikt få fler utresande studenter vid IIT och på lång sikt även få fler utresande studenter vid övriga institutioner.

3. Mål

Projektet har som mål att:

- Kartlägga existerande utbytesavtal i syfte att identifiera minst tre partneruniversitet som passar varje utbildningsprogram.
- Utveckla vägledningen och informationsinsatser gentemot studenterna via en processbeskrivning för att tydliggöra roll- och ansvarsfördelning kring utresandeprocessen för programansvarig, studie- och karriärvägledaren och studenten.
- Utifrån utresandeperspektiv utveckla strategier för hur HS kan optimera besöken vid partneruniversitet.
- Pröva nyckelfaktorerna för att förbättra stödet till studenterna, undanröja hinder i processen samt underlätta programansvarigas och studie- och karriärvägledarnas arbete med utresande studenter. Målet är att skapa goda exempel som kan spridas internt på HS och senare eventuellt externt.

- Utvärdera och mäta hur många studenter som kommer iväg på utlandsstudier samt hur de har upplevt processen, stöd och information i processen och om det kan ha påverkat/underlättat deras möjligheter att åka på utlandsstudier.
- I studien inkludera de studenter som har varit intresserade eller sökt men inte kommit iväg på utlandsstudier.
- Säkerställa att samtliga kandidatprogram på IIT har en termin avsatt för utlandsstudier.

4. Utmaningar och hinder

Den främsta utmaningen har varit att skapa nytänkande kring gamla förhållningssätt gentemot värdet av utlandsstudier. Som tidigare nämnts har fem program aktivt deltagit i projektet men för att nå en ökad bredd i arbetet har samtliga program på IIT inkluderats i förslagen som tagits fram. Således har samtliga program arbetat för att undanröja hinder i programstrukturerna och för varje program identifierat minst tre partneruniversitet.

I nytänkandet ligger att förmå samtliga programansvariga (PA) att hitta lösningar i programstrukturerna för att möjliggöra en utbytestermin. I praktiken torde det inte vara svårt men det har visat sig att för vissa PA upplevs ändringar i strukturerna som kontroversiellt. De program som visat att det med relativt enkla medel går att genomföra ändringar har därför uppmärksammat sina erfarenheter för att påvisa möjligheterna snarare än att fokusera på begränsningar. Goda erfarenheter har i det här fallet onekligen visat sig vara ett väldigt bra medel.

Ett sådant exempel är från Nätverks- och systemadministration, 180 hp (NSA). I det programmet föreligger under hösten årskurs 3 (termin 5) förkunskapskrav i form av en metodkurs inför examensjobbet under termin 6. Problemet var tidigare att metodkursen låg på hösten termin 5, då studenterna var utomlands och att det i princip var omöjligt att hitta motsvarande kurs utomlands. Då förlades istället metodkursen i slutet av termin 4 varpå studenterna fick läsa något annat (breddning eller fördjupning) i samband med utlandsvistelsen och som låg inom ramen för deras kommande examensjobb. Progressionen bibehölls genom att metodkursen i princip endast tidigare lades ett par månader (innan sommaren). Alla upplevde positiva effekter av denna omstrukturering, inte minst studenterna som gavs en möjlighet att välja utlandsstudier.

5. Arbetsprocessen

Målet med arbetsprocessen var att hitta smidiga arbetssätt som involverar framförallt studie- och karriärvägledningen på Avdelningen för utbildning- och studentstöd (US) och International Office (IO). Smidiga arbetssätt förutsätter att HS internt når en nära dialog, samverkan och tydlig arbetsfördelning mellan de olika rollerna för att undvika dubbelarbete och felaktig information till studenterna. Här låg också de största utmaningarna beträffande kommunikation och olika strukturer i utresandeprocessen, såsom de inledningsvis identifierades.

Arbetsprocessen har till största del bestått av ett antal workshops där processmodeller för olika perspektiv av utbytesstudier utvecklats och framställts av projektets medverkande. Ett direkt resultat av denna arbetsprocess är att olika nyckelaktörer såsom PA, studievägledare (SV) och internationella koordinatörer (IK) upplever att ansvar och rollfördelning förtydligats vilket i sin tur medfört en upplevelse av betydligt kortare och mer effektiva kommunikationsvägar: alla vet vem som skall göra vad och när det ska göras.

6. Resultat och slutsats

Projektet har bland annat fokuserat på att skapa och dokumentera verksamhetsgemensamma processer för hur studenter skall informeras och följas upp rörande utbytesstudier samt hur processen ser ut från ett studentperspektiv. I samband med det har projektgruppen även kunnat notera att en ökad kunskap om processen kring utbytesstudier har lett till att PA kan diskutera ämnet med sina programstudenter på ett tydligare sätt. Utbytesstudier förs upp därför upp på agendan för programstudenterna tidigt i programmet.

Vid projektets avslut hölls en projektgemensam workshop där projektets direkta och indirekta interorganisatoriska effekter analyserades tillsammans med aktuell statistik för de studenter som under 2017 nominerats för utbytesstudier. En direkt konsekvens av projektets arbete är att antalet studenter som nominerats för utbytesstudier ökat kraftigt på IIT under 2017.

Den totala ökningen är 49 procent och innefattar flera grundutbildningsprogram som innan projektets genomförande haft inga eller få studenter som varit intresserade av utbytesstudier.

Utöver denna ökning ser projektet med tillförsikt på de förstaårsstudenter som varit inkluderade men som ännu inte är aktuella för utlandsstudier. De utgör en potentiellt stor grupp utresande studenter i framtiden.

Projektet har även resulterat i ett förbättrat studentperspektiv, vilket rent konkret innebär att studenter på ett betydligt mer lättillgängligt sätt kan få information om hur processen för utbytesstudier ser ut samt till vem eller vilka personer de kan vända sig med sina frågor. Samtidigt bidrar den interorganisatoriska samsynen över processen kring utbytesstudier till att risken för att studenter får felaktig information av berörda aktörer minimeras då rollfördelning och ansvarsområden mellan PA, SV och IK förtydligats.

Projektets direkta effekter kan främst härledas till IIT men det ses även som fullt rimligt att projektresultatet kan rendera samma effekter även för andra institutioner vid HS. Förhoppningen är att andra institutioner kan inspireras av de positiva effekter som projektet kan uppvisa och implementera en del av de förslag som presenteras. De utvecklade processmodellerna kommer att spridas till samtliga institutioner för att främja ett högskolegemensamt arbetssätt med utbytesstudier. Samtidigt erbjuder en fortsatt spridning av modellerna en möjlighet till fortsatt validering och analys av gällande arbetssätt för utbytesstudier.

Bilagor:

Processbeskrivning vägledning – högskoleövergripande perspektiv (bilaga 12).

Processbeskrivning vägledning – studentperspektiv (bilaga 13).

Processbeskrivning vägledning – programansvariges perspektiv (bilaga 14).

Enkät om utlandsstudier (bilaga 15).

Umeå universitet ”Internationalisering som en del av högskolepedagogisk kompetensutveckling”

Bakgrund

Vid Umeå universitet har vi valt att se internationalisering som en pedagogisk fråga där lärarens kompetens är viktig för att motivera studenter till utlandsstudier. Läraren ges därmed en central roll att genom sin undervisning dels internationalisera studenterna på hemmaplan dels inspirera till att åka på utbyte. Vid enheten Universitetspedagogik och lärandestöd (UPL) erbjuds kompetensutveckling för lärare och doktorander inom området högskolepedagogik. Detta sker främst i form av kurser, seminarier och verkstäder där internationalisering funnits med som en strimma. I detta pilotprojekt har ett tvärorganisatoriskt samarbete initierats mellan International Office och UPL med det gemensamma målet att utveckla och genomföra ett särskilt riktat inslag med fokus på internationalisering på de grundläggande högskolepedagogiska kurserna.

I samband med att detta pilotprojekt startade gjordes en översyn av baskurserna på UPL för att säkerställa att de möter de rekommendationer Sveriges universitet- och högskoleförbund (SUHF) har för behörighetsgivande högskolepedagogisk kompetensutveckling. I dessa rekommendationer betonas särskilt vikten av att lärare ska ha förmågan att inta ett reflekterande förhållningssätt till det egna akademiska lärarskapet, relationen till studenter och kollegor, samt till den högre utbildningens värdegrund såsom demokrati, internationalisering, jämställdhet, likabehandling och hållbarhet. Vi tog fasta på att internationalisering bör kopplas till ett reflekterande förhållningssätt och värdegrund.

Det övergripande syftet med pilotprojektet har varit att utöka lärarnas pedagogiska verktygslåda genom att utveckla frågor om internationalisering i relation till kvalitetsaspekter och utbildningsmål för att på längre sikt eventuellt påverka mobiliteten bland studenter. Projektet har även haft som syfte att lyfta en diskussion om internationalisering som kvalitetsmått av program och fristående kurser tillsammans med den strategiska utbildningsnivån på institutionsnivå, det vill säga tillsammans med studierektorer och pedagogiskt ansvariga.

Aktivitet 1: Utveckla halvdags pedagogiskt inslag som fokuserar internationalisering som en del av lärarens pedagogiska gärning samt ett kvalitetsmått på utbildning

I ett lärarlag bestående av tre pedagogiska utvecklare (Lars Larsson, Bengt Malmros samt Mona Fjellström) utarbetades en undervisningsmodul med fokus på internationalisering samt en tillhörande individuell uppgift. Det pedagogiska angreppssättet i utbildningsmodulen är att genom reflektion och samtal arbeta med internationalisering som en viktig kvalitetsaspekt av undervisning och som en grundläggande del av lärarens utökade högskolepedagogiska kompetens. Under en halvdag (fyra timmar) arbetar deltagarna med aspekter av internalisering på hemmaplan medan den individuella uppgiften är designad för att deltagaren även ska undersöka hur den egna institutionen praktiskt arbetar med att stötta och guida studenter att välja utlandsstudier. Detta redovisas sedan under en timme nästkommande kursträff. Totalt beräknas modulen kräva 8 – 10 arbetstimmar för deltagaren att genomföra.

Aktivitet 2: Genomförande och utvärdering av kursinslag

Modulen har integrerats i kurserna *Lärande på högskolan* (2,5 veckor) samt i den nätbaserade kursen *Undervisning och Lärande på högskolan* (5 veckor) och genomfördes första gången våren 2017 och har sedan dess genomförts vid tre tillfällen. Den är nu ett permanent inslag i dessa kurser.

Sammantaget kan vi se att deltagarna finner internationalisering viktigt och inslaget uppskattas. Första gången modulen integrerades i var när kursen gick på engelska vilket visade sig vara en extra utmaning då de flesta deltagarna själva inte var från Sverige och således var inresande forskare eller lärare. Kursledarna upplevde att det uppstod en metadiskussion om internationalisering i just denna kursgrupp eftersom deltagarna kunde placera sig både i rollen som lärare vid ett svenskt lärosäte och i rollen som både inresande och utresande. I denna kursgrupp blev det även en hel del diskussioner om migrationsverkets långa handläggningstider och de hinder som detta innebär för inresande och i sin tur vad det signalerar för den som vill komma till ett lärosäte i Sverige. Några röster från kursvärderingen lyder: *"Internationalisation is an investment. You develop and bring back ideas into activities at UmU. It can be difficult to realise the long-term benefits."* *"Learning exchanges between departments can be one way to develop approaches to internationalisation."*

Aktivitet 3: Seminarium för pedagogiskt ansvariga

För att på en mer strategisk nivå lyfta internationalisering som kvalitetsmått av program och fristående kurser bjöds studierektorer och pedagogiskt ansvariga in till ett seminarium med titeln: *Internationalisering och utbildningskvalitet*. Tyvärr fick detta seminarium ställas in på grund av få anmälningar. Denna aktivitet utgick därför från projektet. Dock ersattes den av ett nytt inslag om internationalisering på Umeå universitets högskolepedagogiska konferens.

Vartannat år genomförs en högskolepedagogisk konferens vid Umeå universitet. I oktober 2017 genomfördes den 13:e i ordningen och för att kompensera det uteblivna samtalet med den strategiska nivån valde vi att tillsammans med International Office erbjuda internationalisering som ett öppet inslag under hela denna konferens. Personal från International Office (Ansvarig Jenny Ahlinder Hagberg) bemannade tillsammans med en kollega en monter under hela konferensen (två dagar) där lärare, studierektorer samt pedagogiskt ansvariga fick möjligheten att prata om utbildningskvalitet, internationalisering samt aspekter på hur de strategiskt kan arbeta för att öka antalet utresande studenter. Även frågor om internationella lärarutbyten kom upp dessa dagar.

Hinder och framgångsfaktorer

En framgångsfaktor i projektet har varit att dels kunna utgå från SUHF:s rekommenderade riktlinjer för högskolepedagogisk utbildning där internationalisering tydligt skrivs fram. Det har även varit av stor vikt att ha ett uttalat stöd av ledningen i form av Umeå universitets vicerektor Heidi Hansson som har ett särskilt ansvar för just utbildning och internationalisering.

Hinder på vägen har varit främst av praktisk karaktär så som att hitta ett lämpligt datum för att samla studierektorer och pedagogiskt ansvariga för att samtala om internationalisering och utbildningskvalitet. Detta är en tidsmässigt pressad arbetsgrupp som inte enkelt kan finna tid i kalendern för att gå på ett seminarium som ligger lite utanför de ordinarie arbetsuppgifterna. Genom att istället använda den pedagogiska konferensen som arena för detta samtal nådde vi en del personer i denna grupp men resultatet blev inte strukturerat som det var tänkt och det är svårt att utvärdera utfallet av denna aktivitet. Ett annat hinder eller kanske mer en svårighet var att prioritera och komprimera andra delar i de högskolepedagogiska kurserna för att göra plats för en ny modul med internationalisering. Vi är nöjda med att ha lyckats med detta dock och ser det som en framgång att modulen med internationalisering fått bli en permanent del av en grundläggande högskolepedagogiska kurs. Vi ser även en styrka i att den individuella uppgiften följer med kursdeltagaren hem till den egna institution och initierar där ett aktivt samtal om undervisning och internationalisering utanför den schemalagda aktiviteten på UPL. Med tanke på att våra kurser tar 24 deltagare per kurs kommer så internationalisering på agendan på lika många institutioner varje gång kursen ges hos oss. Ett annat oväntat men lyckosamt utfall av projektet är att internationalisering kommit att bli ett perspektiv som diskuteras mer frekvent bland de pedagogiska utvecklarna på UPL och det har lyfts in i fler delar av de högskolepedagogiska kurserna.

Tankar för framtiden

Att med denna pilot i ryggen få arbeta med internationalisering som en del av en högskolepedagogisk kompetens, en värdegrundsfråga samt ett kvalitetsmått har varit givande och utmanande på samma gång. International Office och Universitetspedagogik och lärandestöd har tidigare haft samarbeten men de har under åren mattats av. Efter detta projekt känner båda enhe-

terna en vilja och ett behov att återupprätta detta forna samarbete för att tillsammans verka för att Umeå universitet ska stärka sin ställning när det gäller studenters mobilitet samt internationalisering på hemmaplan.

Övriga tankar och lärdomar dragna på UPL är att vi som enhet måste utveckla och stärka riktade utbildningsinsatser på program- och kursnivå när det gäller bland annat internationalisering. Individer som genomgår våra kurser utvecklas och ökar sin kompetens inom högskolepedagogik men för att nå varaktig och strategisk förändring på lärosätet måste riktade och fokuserade kompetensinsatser även göras på fakultets- och institutionsnivå där hela lärarlag, programråd eller liknande ingår. På så vis nås en kritisk massa som kan påbörja ett långsiktigt förändringsarbete när det gäller arbetet med mobilitet och internationaliseringsperspektiv. Ensam är aldrig stark.

Bilagor till piloternas rapporter samt exempel från Finland

Bilaga 1 Diskussionsfrågor för fokusgrupp med alumni och arbetsgivare, Lunds universitet (LTH)

Fokusgruppintervjuer

Internationella och interkulturella kompetenser inom högskoleingenjörsutbildningar

Oktober 2015

Intervjumall

Syftet med fokusgruppen är att få en bättre bild av uppfattningar om värdet av internationella och interkulturella kompetenser inom högskoleingenjörsutbildningen (arbetsgivare och alumni).

Presentation

17.00

Kort presentation av intervjuerna samt syftet med fokusgruppsintervjun.

Sammanfattande positiva intryck

17.05

Metod: indexkort

Skriv ner *ett till tre* ord som beskriver det du upplever som mest *positivt* med internationella och interkulturella kompetenser. Tänk endast positivt – vad är positivt, vilka fördelar och möjligheter finns...

Sammanfattande negativa intryck

17.10

Metod: indexkort

Skriv ner *ett till tre* ord som beskriver det du upplever som mest *negativt* med internationella och interkulturella kompetenser. Tänk endast negativt – vad är negativt, vilka nackdelar och svårigheter finns...

För- och nackdelar

17.15

Deltagarna tar del av varandras intryck (indexkorten).

Diskutera och försök enas i gruppen om fördelar och nackdelar med internationella och interkulturella kompetenser. Rangordna gärna.

Mobilitet som en del av högskoleingenjörutbildningen

17.25

Mobilitet kan vara ett sätt att utveckla internationella och interkulturella kompetenser.

Diskutera

Er syn på viktiga syften med mobilitet

Er syn på värdet av mobilitet. Varför ska vi erbjuda studenterna möjligheten att studera utomlands?

Försök minnas hur ni själva såg på mobilitet före/efter era egna utbildningar.

Ökning av mobiliteten

17.35

(Mobilitetsmålen (Bologna): 20 %

Sverige (av avlagda examina 2012/13): 14 %)

Diskutera er syn på en eventuell ökad mobilitet inom högskoleingenjörutbildningarna.

Intresset för mobilitet bland högskoleingenjörstudenter är klart högre än det faktiska antal som åker ut. Varför? Det finns en potential för ökning. Diskutera!

Hur kan vi ge de studenter som inte åker ut (majoriteten) internationella och interkulturella kompetenser? Vad skulle vara önskvärt att få in i utbildningarna?

Förhoppningar och förväntningar samt råd till ansvariga

17.50

Förhoppningar och förväntningar: Diskutera och relatera till era erfarenheter från studier och arbetsliv.

Råd till universitetet: Ni får fria händer! Vad vill ni göra? Diskutera!

Bilaga 2 Studentenkät för studenter antagna till Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet, pilotens första del

Bakgrund:

- Har du studerat på högskola/universitet tidigare? Ja/nej
- Vad för eventuell tidigare arbetslivserfarenhet har du? Fritext

Motivation:

- Vad var det som fick dig att söka till just Filmprogrammet/Offentlig förvaltning och ledning? Fritext
- Vad vill du att dina studier ska leda till? Fritext

Förväntningar:

- Vad har du för förväntningar på programmet? Fritext
- Vad har du för förväntningar på högskolestudier jämfört med tidigare studier på gymnasienivå? Fritext
- Är du intresserad av att läsa någon del av din utbildning utomlands (utbytesstudier)? Ja/nej/kanske

Tack för att du tog dig tid och fyllde i enkäten. Som du ser på schemat träffar vi er på Filmprogrammet/Offentlig förvaltning och ledning *datum/tid*. Då fortsätter vi reflektionen och planeringen av dina studier.

Med vänlig hälsning
Studievägledarna

Bilaga 3 Diskussionspunkter vid gruppdiskussion ”Din väg till examen” som användes vid träff 1 – Tema ”Här och nu”, Örebro universitet, pilotens första del

Diskussionsfrågor för studenter vid Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet.

Nedan finns två teman att diskutera kring. Under varje tema finns ett antal frågor eller påståenden som utgår från resultatet av enkäten. Frågorna och påståendena kan vara till hjälp att komma igång med diskussionen men det går också bra att lyfta fram andra frågor som känns aktuella för er. Vid återsamlingen ska någon i gruppen kort berätta vad som diskuterats och om det är något som man skulle vilja gå vidare med vid nästa aktivitet.

Motivation

- För vem läser du?
- Hur läser du?
- Vilka kunskaper hoppas du få med dig under din utbildning?
- Vad är målet med den kunskapen?
- Hur kan den användas?

Förväntningar

- Mer seriöst – vad innebär det?
- Studier på universitetet är tuffare och det krävs mer disciplin
- Mer självständigt och mer eget ansvar
- Ska vara kul – vad innebär det?
- Vägledning?

Bilaga 4 Diskussionsunderlag vid gruppdiskussion "Min väg till examen!" som användes vid träff 2 – Tema "Nu och framåt", Örebro universitet, pilotens första del

Diskussionsfrågor för studenter vid Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet.

Vad är ditt mål med studierna på Offentlig förvaltning och ledning? Är målet tydligt för dig idag eller är det något du hoppas hitta under utbildningen? I den rekommenderade studiegången för programmet finns en valfri termin. Den kan fyllas med praktik i Sverige eller utomlands, utbytesstudier eller valbar/valbara kurs/kurser om 30 högskolepoäng (hp). Syftet med denna uppgift är att börja reflektera över hur du ska planera din utbildning med tanke på dina framtida mål.

Börja med att i fem minuter fundera och skriva ner hur du tänker din studiegång. Därefter ägnar vi några minuter åt att dela med oss av våra tankar i bikupor. Bolla också tankar och idéer som ni har kring fråga 2 och 3.

1. Hur kan/ska min väg till en examen se ut?

Termin 1 H15	Termin 2 V16	Termin 3 H16	Termin 4 V17	Termin 5 H17	Termin 6 V18
Statskunskap, grundkurs 30 hp	Det offentliga uppdraget 7,5 hp, Förvaltnings-ekonomi 7,5 hp, Stats- och förvaltningsrätt 15 hp	Statskunskap, fortsättningskurs 30 hp	Förvaltningsfördjupning 30 hp	Valfri termin	Statskunskap, kandidatkurs

2. Vad behöver jag göra för att genomföra den väg som jag vill gå?

3. Vad behöver jag för stöd för att genomföra min väg? Från vem eller vilka?

Bilaga 5 Utvärderingsenkät för "Din väg till examen", Örebro universitet, pilotens första del

Utvärderingsfrågor för studenter vid Filmprogrammet och programmet Offentlig förvaltning och ledning vid Örebro universitet.

Vilka träffar har du deltagit i?

(Kryssa i nedan de tillfällen du varit med på).

- Tillfälle 1 (september)
- Tillfälle 2 (november)
- Jag har inte deltagit

Hur upplevde du tillfälle 1?

(Tema "här och nu", vi pratade bl.a. om universitetsstudier, förväntningar och motivation).

Mycket bra Bra Mindre bra Dåligt

Kommentar:

Hur upplevde du tillfälle 2?

(Tema "från nu och framåt", vi pratade bl.a. om arbetsmarknad och värdet av mobilitet samt genomförde en reflektionsuppgift kring framtida mål).

Mycket bra Bra Mindre bra Dåligt

Kommentar:

Är du intresserad av att läsa någon del av din utbildning utomlands (utbytesstudier)?

- Ja
- Nej
- Kanske

Har våra träffar påverkat hur du tänker kring utbytesstudier och i så fall hur?

Har våra träffar påverkat hur du tänker kring värdet av mobilitet och i så fall hur?

Har våra träffar påverkat din syn på hur det är att studera på universitet och i så fall hur?

Har du önskemål om framtida aktiviteter och vad önskar du i så fall för innehåll?

Tack för att du tog dig tid och fyllde i enkäten!

Bilaga 6 Utvärderingsenkät till nominerade studenter kull HT15, Örebro universitet, pilotens andra del

Enkät svar: Inför utbytesstudier

Antal respondenter: 10

Antal svar: 6

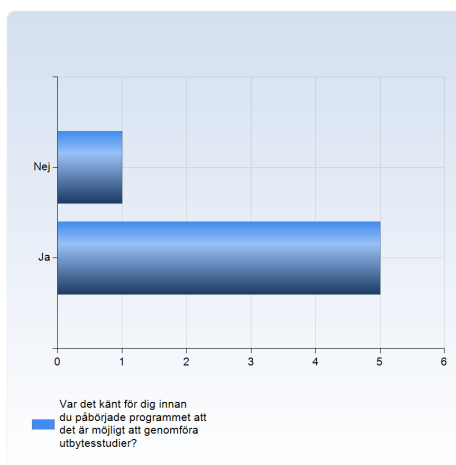
Svarsfrekvens: 60,00 %

Vad fick dig att ansöka om utbytesstudier?

- Bo i en storstad, kul upplevelse, bra på CV:t
- Vi hade fått mycket information från våra studievägledare angående utbytesstudier. Inte bara att det var en rolig upplevelse, utan att det också var en eftertraktad merit i arbetslivet. Jag var redan inriktad på att spendera min sista termin utomlands, och hade under mitt första år fått ett större intresse för de akademiska aspekterna av min utbildning. Således ändrade jag mina planer från praktik till studier, för att få en bättre grund ifall jag efter min kandidat bestämmer mig för att läsa en master.
- Jag hade länge velat plugga utomlands så när jag fick höra om chansen att inkludera det i mitt program så tvekade jag inte att söka. Intresset för att åka utomlands och efter ha vart fadder för ESN.
- Alltid varit intresserad av att studera utomlands, träffa nytt folk, uppleva ny kultur.
- För att jag vill åka utomlands och det verkar som en rolig erfarenhet.

Var det känt för dig innan du påbörjade programmet att det är möjligt att genomföra utbytesstudier?

Var det känt för dig innan du påbörjade programmet att det är möjligt att genomföra utbytesstudier?	Antal svar
Ja	5 (83,3%)
Nej	1 (16,7%)
Summa	6 (100,0%)

	Medelvärde	Standardavvikelse	Variationskoefficient	Min	Undre kvartil	Median	Övre kvartil	Max
Var det känt för dig innan du påbörjade programmet att det är möjligt att genomföra utbytesstudier?	1,2	0,4	35,0 %	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0

Vad hade du för tankar om att studera utomlands innan du påbörjade studierna vid Örebro universitet?

Vad hade du för tankar om att studera utomlands innan du påbörjade studierna vid Örebro universitet?

- Att det var något jag ville göra.
- Den sista terminen i mitt program är valfri, och jag hade planerat att söka praktik utomlands.
- Jag funderade aldrig över att studera utomlands innan jag började studera vid universitetet.
- Jag har länge velat studera utomlands.
- Hade alltid varit intresserad men var ingen konkret plan.
- Något jag alltid velat och se på fan så fick man det genom Örebro
- Inga alls, det verkade bara kul.

Hur fick du information om möjligheten till utbytesstudier? (Det går bra att ange flera informationskällor)

- Oru.se, planscher, informationstillfälle
- Mitt program ingick i ett testprogram där HumUS studievägledare höll informationsträffar med vår klass löpande under första terminen. Det var då som jag fick upp ögonen för utlandsstudier.
- Jag har för mig att jag först läste om det på universitetets hemsida och att det var avgörande för att jag skulle välja Örebro Universitet. Sedan fick jag den mesta informationen av studievägledare som kom och pratade med min klass flera gånger om utlandsstudier.
- Programansvarig pratade och promotade utbytesstudier väldigt mycket. Sen fick vi väldigt mycket information från våra studievägledare.
- Programinformationen om rekommenderad studiegång
- Via universitetet.

Vad är syftet/målet för dig med dina utbytesstudier?

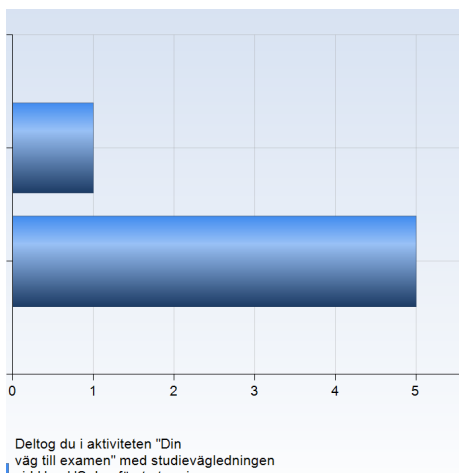
- Att ha den roligaste terminen.
- Mitt mål är att bredda min akademiska grund samtidigt som jag får utvecklas som människa. Det kommer vara första gången som jag bor utomlands, och får möjligheten att sätta in mig i en ny kulturell och samhällelig kontext. I framtiden hoppas jag på att jobba utomlands, och då blir det här en fantastisk erfarenhet att ha med sig.
- Jag ville uppleva en annan kultur, träffa nya människor, få ett miljöombyte och utveckla mina engelskkunskaper
- Jag vill prova på något nytt och se hur det är att bo utanför Sverige. Vill såklart också få uppleva något nytt och spännande. Få kontakter utomlands och en upplevelse för livet
- Att lära mig ett nytt språk och få nya erfarenheter.

Hur upplever du att ditt program och Örebro universitet uppmuntrar till utbytesstudier?

- Programmet, inte särskilt. Skolan överlag uppmuntrar till det däremot!
- Jag tycker att det har varit väldigt positivt. Vi har fått ta del av mycket information om utbytesstudiers många fördelar, och jag hoppas att fler program kommer få ha samma nära kontakt med sina studievägledare som vi fick ha. Utan den hade jag nog aldrig sökt.
- De har varit väldigt uppmuntrande från början och försökt få så många som möjligt att söka. Väldigt mycket!
- Ganska mycket ändå
- Via föreläsningar och genom att ta fram lektorer och studenter som tidigare gjort utlandsstudier.

Deltog du i aktiviteten “Din väg till examen” med studievägledningen vid HumUS den första terminen på ditt program?

Deltog du i aktiviteten "Din väg till examen" med studievägledningen vid HumUS den första terminen på ditt program?		Antal svar
Ja		5 (83,3%)
Nej		1 (16,7%)
Summa		6 (100,0%)

	Medelvärde	Standardavvikelse	Variationskoefficient	Min	Undre kvartil	Median	Övre kvartil	Max
Deltog du i aktiviteten “Din väg till examen” med studievägledningen vid HumUS den första terminen på ditt program?	1,2	0,4	35,0 %	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0

Bilaga 7 Modell för att implementera internationella perspektiv i program, Högskolan Dalarna

Steg 1: Definiera vad internationalisering innebär i relation till det specifika programmet.

Fundera gärna kring:

- Yrkets grad av föränderlighet med fokus på relationen mellan lokalt och globalt (Hur ser yrket ut nu, hur kan det tänkas se ut om 5–10 år, hur ska vi tänka kring det?).
- Förhållandet mellan internationalisering "på hemmaplan" (mångfald, integration etc.) och globala internationella perspektiv.
- Behov av generiska och specifika kompetenser i relation till internationalisering (t.ex. kommunicera med olika individer och grupper kontra lära sig ett främmande språk).

Steg 2: Identifiera vilka internationella kompetenser som är relevanta i förhållande till det aktuella programmet och relatera dessa till examensmålen. De internationella kompetenserna kan med fördel "bakas in", och utgöra dimensioner, i olika examensmål.

	Internationell kompetens 1	Internationell kompetens 2	Internationell kompetens 3	Internationell kompetens 4
Examensmål A			X	
Examensmål B	X	X		
Examensmål C			X	
Examensmål D				X

Steg 3: Implementera de internationella kompetenserna i programmets/huvudområdets progression

	Kurs I	Kurs II	Kurs III	Examensmål
Internationell kompetens 1	Delmål	Delmål		Examensmål B
Internationell kompetens 2		Delmål		Examensmål B
Internationell kompetens 3	Delmål	Delmål	Delmål	Examensmål A Examensmål C
Internationell kompetens 4				Examensmål D

Bilaga 8 Modell för att implementera internationella perspektiv i program vid Högskolan Dalarna

Steg 1: Definition av vad internationalisering innebär i relation till det specifika programmet.

Steg 2: Identifiera vilka internationella kompetenser som är relevanta i förhållande till det aktuella programmet och relatera dessa till examensmålen. De internationella kompetenserna kan med fördel "bakas in", och utgöra dimensioner, i olika examensmål.

Internationella kompetenser enligt "International Competences in HE programmes" – ICOM – (se appendix).

Modell för att implementera internationella perspektiv i program.

	Internationell kompetens 1 Language skills	Internationell kompetens 2 Intercultural competence	Internationell kompetens 3 Global engagement	Internationell kompetens 4 Personal Growth	Internationell kompetens 5 International disciplinary learning
Examensmål A	(Being able to understand a written text in a foreign language) The student understands texts written in at least one other language other than the mother tongue and related to his/her field of study, and she/he is able to replicate the most important trains of thought	(Cultural knowledge) The student acquires knowledge about other cultures and employs this knowledge in an appropriate manner with respect for the uniqueness of each individual human being	(International orientation) The student can place local events and practices in an international context by indicating the international consequences of local events and the influence of the international or European contexts on these local situations.	(Investigation other perspectives) The student knows and understands his/her own frame of reference and worldview and she/he is able to link these to other viewpoints.	Recognizing the fact that his domain is culturally determined
Examensmål B	(Being able to understand oral texts in a foreign language) The student is able to understand more complex argumentations and lectures related to his/her field of study, spoken in at least one language other than the mother tongue, and she is able to replicate the main train of thought.	(Cultural self-knowledge) The student knows and understands his/her own frame of reference and worldview and s/he is able to link these to other viewpoints.	(Showing social involvement) The student understands how she is personally able to contribute to the societal solution of international problems in a positive way, and she/he is able to act accordingly, either as an individual or as part of a socially involved organization.	(Showing creativity) The student devises innovative solutions to problems he encounters at work or internship	Being able to situate his discipline within the international context
Examensmål C	(Writing a text in another language) The student is able to express him/herself in writing in at least one language other than the mother tongue, in such a way that she/he is able to produce a clear, detailed text on a wide range of subjects related to his/her field of study.	(Cultural responsiveness) The student listens to the vision and expertise of others and also accepts the relativity of one's own vision and ideas.	(Forming an own opinion regarding societal or international topics) The student is able to develop an informed opinion about international social and/or political issues	(Showing a flexible attitude) If necessary the student is able to change his planning he responds to unexpected events	Being aware of relevant international organizations within his field

Examens- mål D	(Speaking a foreign language) The student is able to express himself verbally in at least one language other than the mother tongue, in such a way that he presents detailed descriptions in work-related contexts, on a wide range of topics, and he is quite able to participate in a fluent and spontaneous conversation with native speakers.	(Cultural flexibility) If necessary the student adapts his/her behaviour and communication style in an intercultural context, and explores alternative behaviour patterns.	(Expressing an own opinion on societal or international topics) The student formulates and communicates her/his views on international social and / or political issues in a clear and convincing way	(Showing confidence) The student dares to take responsibility; he is able to address the challenges at work or internship, and this behaviour is based on a realistic understanding of the own skills and competence	Having a developed knowledge of the professional activities of his discipline in other countries
Examens- mål E		(Cultural resilience) The student will deal with the difficulties and negative feelings that may arise in intercultural encounters in a constructive way.		(Being able to function independently) The student is able to independently do his work and/or internship	
Examens- mål F		(Cultural communicative competence) The student examines the specific features of his/her own communication style, allows for a remedial approach if necessary and explores the communication style of the other		(Co-operating and networking) In work-related settings, the student is able to easily connect with colleagues, clients and other stakeholders; he is able to communicate in a clear way, and he is able to function well in a team	
Examens- mål G		(Cultural connectivity competence) In an intercultural context, the student develops a working relationship with colleagues, clients and other stakeholders and contributes to an atmosphere of trust.		(Possessing a clear idea of the future) The student has a clear picture of his future study or work choices based on a realistic insight and understanding of the own capabilities and interests	
Examens- mål H		(Cultural conflict management) The student regards intercultural conflicts as learning opportunities and she/he is aware of the own conflict management style.		(Holding one's own in stressful situations) In stressful work-related situations, the student has sufficient capacity and coping skills to either maintain his professional performance, or to seek appropriate support	
Examens- mål I		(Multi-perspective approach) The student approaches and understands a situation, an issue or a problem from multiple cultural perspectives			

Steg 3: Implementera de internationella kompetenserna i program- mets/huvudområdets progression

Flödesschema

ÅR 1

Modell för att implementera internationella perspektiv i program.

Internationell kompetens	Lärandemål	Uppgifter/Aktiviteter
Förstå en skriven text på ett annat främmande språk (1.A Being able to understand a written text in a foreign language)	Studenten förstår skriven text på minst ett språk förutom modersmålet och relaterat till det ämnesområdet som studeras och han/hon kan återge det mest väsentliga av innehållet	Läsa vetenskapliga artiklar på ett annat språk
		Samla in och summera information från olika tillförlitliga källor.
		Sammanställning av vetenskapliga artiklar i en uppgift om något begrepp eller tema.
Kulturell kunskap (2.A Cultural knowledge)	Studenten förvärvar kunskap om andra kulturer och använder denna kunskap på ett lämpligt sätt med respekt för varje människas unika egenskaper.	Reflektera om ämnesområdet i andra kulturer och kulturens inverkan på situationer som kan uppstå.
		Identifiera kultur / kön stereotyper och analysera och omformulera dem.
Kulturell självkännedom (2. B Cultural self-knowledge)	Studenten känner till och förstår sin egen referensram och världsbild och hon/han kan koppla ihop den med andra perspektiv.	Frågeformulär om kulturella uppfattningar och tolkningar.
Granska andra perspektiv (4. A Investigation other perspectives)	Studenten känner till och förstår sin egen referensram och världsbild och hon/han kan koppla ihop den med andra perspektiv.	Olika perspektiv utvärderas i uppgifter Mångkulturellt perspektiv beskrivs
Internationell orientering (3. A International orientation)	Studenten kan placera lokala händelser och praktik i en internationell kontext genom att visa på internationella konsekvenser av lokala händelser och påverkan från internationella kontexter på dessa lokala situationer.	I uppgifter visa möjligheter att använda internationella perspektiv
Förstå ett annat främmande språk muntligt (1.B Being able to understand oral texts in a foreign language)	Studenten kan förstå mer komplex argumentation och föreläsningar relaterade till hans /hennes studieområde, talat på minst ett annat språk än modersmålet, och han / hon kan återge det huvudsakliga innehållet.	Lyssna på föreläsningar, videor, ljudutdrag, instruktioner etc. Använd lämpliga youtube-inspelningar Twinning med annat utländskt lärosäte
Kulturell respons (1. C Cultural responsiveness)	Studenten lyssnar på idéer och expertråd från andra och accepterar osäkerheten i egna visioner och ståndpunkter.	Diskutera och argumentera om en situation i ämnesområdet från olika kulturella perspektiv. (Tillämpa) Invandrade patienter
		Ex: Reflektera över egna kulturkonflikter i kommunikativa situationer. (Utvärdering)
Kulturell flexibilitet (2. D Cultural flexibility)	Vid behov anpassar studenten sitt beteende och sin kommunikationsstil i en interkulturell kontext och utforskar alternative beteende mönster.	Debattera och argumentera i ämnesområdet I något tema från olika kulturella perspektiv
		Reflektera över beteende och kommunikation genom att besvara ett frågeformulär
Kulturell följsamhet (2. E Cultural resilience)	Studenten kan på ett konstruktivt sätt hantera svårigheter och negativa känslor som kan uppkomma i interkulturella möten	Debattera och argumentera om ett problem inom ämnesområdet från olika kulturella perspektiv.
		Reflektera över svårigheter med interpersonell kommunikation.
		Reflektera omkring kommunikationsproblem under grupparbete.

Sammanfattning av internationalisering år 1:

- Att studenten börjar förstå och respektera andra kulturer, börjar läsa och förstå andra språk i relation till det område som studeras.
- Studenten förvärvar kunskaper om andra kulturer och använder denna kunskap på ett lämpligt sätt med respekt för varje enskild människas unika egenskaper.
- Studenten är medveten om sin egen referensram och världsbild, och han / hon kan jämföra den med andra perspektiv.
- Studenten är öppen för alternativa idéer och åsikter, undersöker dem och överväger värdet av andra idéer eller perspektiv.
- Studenten kan sätta in lokala händelser (företeelser) i ett internationellt sammanhang och identifiera samband mellan lokala händelser och konsekvenser i relation till internationell eller europeisk kontext.
- Beskriva egna domänens kulturella perspektiv och betingelser.
- Studenter förstår ett annat språk muntligt, kan behärska olika interkulturella möten och kan ge kulturell respons.

ÅR 2

Modell för att implementera internationella perspektiv i program.

Internationell kompetens	Lärandemål	Uppgifter/Aktiviteter
Kulturell kommunikativ kompetens (2. F Cultural communicative competence)	Studenten granskar sin egen kommunikationsstil, möjliggör förändringar och studerar andras kommunikationsstil.	Reflektera omkring personlig kommunikationsstil.
		Granska kamraternas kommunikationsstil och ge konstruktiv feedback.
		Rollspel: Till exempel, beskriva åtgärder i förhållande till andra personer och situationer med empati och känslighet
		Undervisningsövning. Kunna välja undervisningsspråk.
Skriva en text på ett annat språk (1. C Writing a text in another language)	Studenten kan uttrycka sig i skrift på åtminstone ett språk mer än sitt modersmål på ett sådant sätt att han/hon kan utarbeta en klar, detaljerad text i ett brett område relaterat till det ämnesområde som studeras.	Skriva sammanfattningar, rapporter, labrapporter, vetenskapliga rapporter, uppsatser, etc.
		Skriva i en inlärningsportfölj.
		Skriva examensprojekt
Tala ett främmande språk (1. D Speaking a foreign language)	Studenten kan uttrycka sig verbalt på minst ett språk utöver det egna modersmålet på ett sådant sätt att han/hon beskriver detaljerade beskrivningar i arbetsrelaterade kontexter i ett brett spektrum av ämnen och han/hon har förmåga att delta i en flytande och spontan konversation med infödda talare av språket.	Gör en muntlig presentation. (Presenter)
		Twinning i ett särskilt tema med annat utländskt lärosäte
		Film på engelska
		Hjälpsidor på andra språk
		Rollspel om olika procedurer i vården
		Diskutera, debattera och argumentera i ämnesområdet. (Samverkande)
Kulturell anknytningskompetens (1. G Cultural connectivity competence)	I en interkulturell kontext kan studenten utveckla en arbetsrelation med kollegor, klienter och intressenter och bidrar till en tillitsfull atmosfär.	Kommunicera effektivt med proffs från andra områden
		Anknyta till personer med olika kulturell bakgrund
		Att reflektera över den roll empati spelar för att hantera situationer, personer och kollegor
Visar socialt engagemang (3. B Showing social involvement)	Studenten förstår hur han/hon personligen kan bidra till samhälleliga lösningar av internationella problem på ett positivt sätt, och han / hon kan agera i enlighet därmed, antingen som en individ eller som en del av en socialt involverad organisation	Ex: Reflektera över dina egna uppfattningar och uppfattningar om en värld i förändring med fokus på ämnesområdet globalt (Utvärdering)
		Ex. Formulera rekommendationer om ett identifierat globalt behov o ämnesområdet (utvärdering)

Sammanfattning av internationalisering år 2:

Studenten har en kulturell kommunikativ kompetens och kan uttrycka sig i text på ett annat språk. Studenterna kan tala och uttrycka sig på ett främmande språk och kan anknyta till personer med olika kulturell bakgrund och visar på ett socialt engagemang.

ÅR 3

Modell för att implementera internationella perspektiv i program.

Internationell kompetens	Lärandemål	Uppgifter/Aktiviteter
Att kunna fungera självständigt (4. E Being able to function independently).	Studenten kan självständigt utföra sitt arbete och/eller praktik.	Praktisk utvärdering
Att samverka och kunna arbeta i nätverk (4. F Co-operating and networking).	I arbetsrelaterade situationer kan studenten enkelt ansluta sig till kollegor, kunder och andra intressenter och kan kommunicera på ett tydligt sätt, och kan fungera bra i ett arbetslag	Praktisk utvärdering
Visar självförtroende (4. D Showing confidence)	Studenten vågar ta ansvar; han/hon kan ta itu med utmaningarna i arbetet eller på praktiken och beteendet är grundat på en realistisk förståelse av egna förmågor och kompetens.	Praktisk utvärdering
Har en utvecklad kunskap om denna yrkesverksamhet i andra län (5. D Having a developed knowledge of the professional activities of this discipline in other counties).	Studenten har en utvecklad kunskap om professionella aktiviteter i disciplinen i andra län.	Praktisk utvärdering
Att skapa en egen åsikt om samhällsreliga eller internationella ämnen (3. C Forming an own opinion regarding societal or international topics).	Studenten kan utveckla en informerad åsikt om internationella, sociala och/eller politiska frågor. The student is able to develop an informed opinion about international social and/or political issues	Ex. Förklara hur företeelser och problem, mäts i en population, och hur de förändras över tid, och även mellan datakällor. (Förståelse)
		Ex. Presentera och diskutera de determinanterna av företeelser, inklusive sociala, politiska, ekonomiska, miljömässiga och könsskillnader. (Tillämpa)
		Ex. Undersök hur ekonomiska, sociala och miljömässiga faktorer bestämmer befolkningens problematik i ämnesområdet. (Analysera)
Att uttrycka sin egen åsikt om samhällsreliga eller internationella ämnen (3. D Expressing an own opinion on societal or international topics).	Studenten formulerar och kommunicerar sina åsikter om internationella sociala och/eller politiska frågor på ett tydligt och övertygande sätt.	Ex. Utvärdera hur en nations ojämnhet, politik och inkomstnivå bestämmer påverkar. (Utvärdering)
		Ex. Diskutera konsekvenser på olika resursnivåer av ojämlikhet, politik och inkomstnivå. (Utvärdering)
		Ex. Utvärdera hur en nations ojämnhet, politik och inkomstnivå bestämmer medborgarnas handlingar. (Utvärdering)
Kulturell konflikt hantering (2. H Cultural conflict management)	Studenten betraktar interkulturella konflikter som möjligheter för lärande och han/hon är medveten om sin egen konflikt hanteringsstil.	Delta i konfliktlösning och reflektera omkring det.
		Reflektera på grupparbete.
Multiperspektiv ansats (2. I Multi-perspective approach)	Studenten närmar sig och förstår en situation, ett problem eller ett problem från flera kulturella perspektiv.	Reflektera omkring situationer och deras hantering i olika kulturella sammanhang.
		Att reflektera över hur skillnader i kultur kan påverka åtgärder
		Reflekterande om problem och deras behandling i olika kulturella sammanhang
		Diskutera mänskliga rättigheter, etiska aspekter och samhällsperspektivet.
Har en tydlig uppfattning om framtiden (4. G Possessing a clear idea of the future).	Studenten har en klar bild av studier eller arbete i framtiden baserad på medvetenhet och förståelse av den egna kapaciteten och egna intressen.	
Att kunna hålla fokus i stressiga situationer (4. H Holding one's own in stressful situations).	I stressiga situationer har studenten tillräcklig kapacitet och copingförmåga för att antingen behålla sin professionella kompetens eller att söka lämplig support.	

Sammanfattning av år 3:

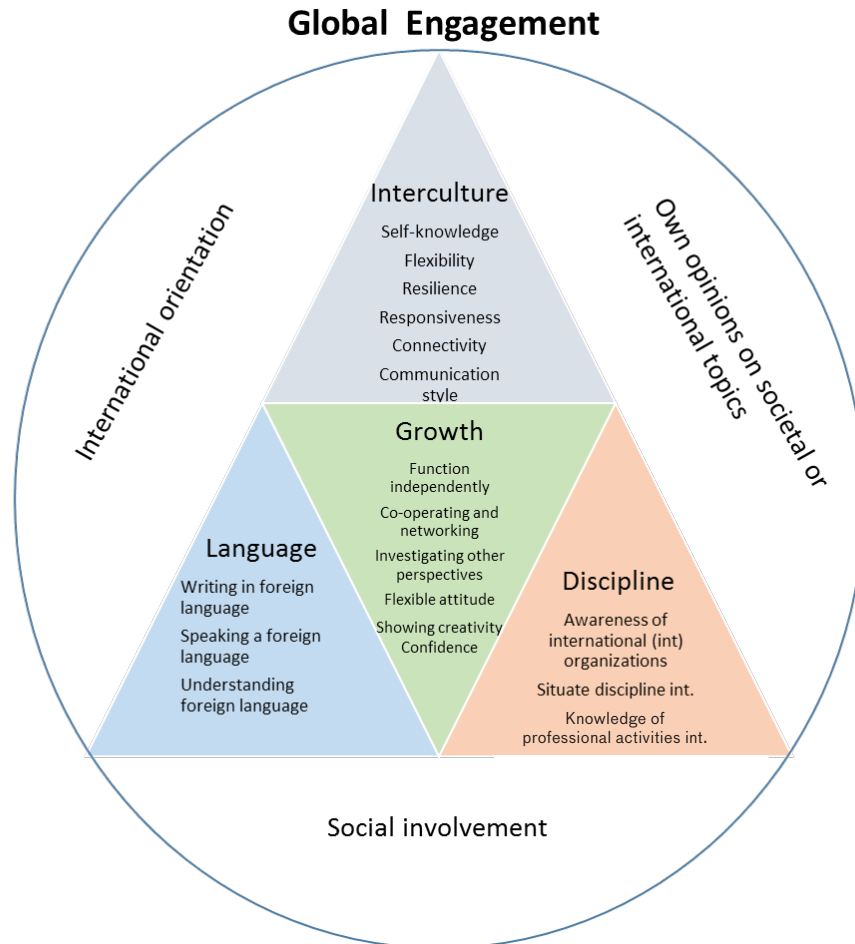
Studenten börjar kunna fungera självständigt och kan samverka med andra i olika nätverk. Har kunskap om utövning av kommande yrke i andra regioner och har en egen uppfattning om samhällliga och internationella ämnen.

Studenten har utvecklat en egen konflikthanteringsstil, kan arbeta med olika multipla kulturella perspektiv, har en tydlig uppfattning om framtiden och kan fokusera under stress.

Appendix

Bearbetad visualisering av ICOM (International Competences Leuven)

[http://www.internationalecompetenties.be/files/List%20of%20ICOMs%20\(2\).pdf](http://www.internationalecompetenties.be/files/List%20of%20ICOMs%20(2).pdf)

Bilaga 9 Utveckling av metod för att integrera internationalisering i lärandemål vid Högskolan Dalarna

En reviderad modell

Utöver arbetet inom programmen har projektet lett till att den teoretiska modellen har omprövats och utvecklats. Modellen upplevdes till en början vara alltför generell och delvis ofullständig. Studiebesöket i den Haag gav vid handen en mer komplett modell för arbetet med att ta fram lärandemål.

Program Logic Worksheet¹ (Fiktivt exempel från lärarutbildningen vid HDa)

Input	Activities	Output	Outcomes	Impact
Föreläsningar och litteratur	Eget arbete utifrån litteratur och föreläsningar	Plan för lektion	Förmåga att självständigt förbereda pedagogisk verksamhet	Självständig och professionell lärare. Viktig lärarkompetens för samhället.

I arbetet med lärandemålen integrerades som ovan nämnda delar av denna modell. För framtiden skulle denna Worksheet med fördel kunna komplettera den modell (bilaga 7) som utarbetats av oss på följande sätt:

	Impact	Impact	Impact	
Internationell kompetens	ILO, Termin 1	ILO, Termin 2	ILO, Termin 3	Examensmål
	Output	Output	Output	
	Activities	Activities	Activities	
	Input	Input	Input	

Modellen ska förstås som stiliserad och kan naturligtvis brytas ned och modifieras, exempelvis till kurs eller momentnivå. Den kan användas för att analysera alltifrån en enskild internationell kompetens till alla relevanta internationella kompetenser i en utbildning. Internationella kompetenser utgör inte heller en avgränsning för modellens användande utan den bör gå att använda på vilka typer av kärn- eller nyckelkompetenser som helst.

Modellen utgår från att internationella kompetensers relevans för examensmål inom en utbildning har identifierats enligt den ursprungliga modellens steg 2 (se bilaga 7). Modellen avser vidare att tydliggöra hur internationella kompetenser är tänkta att utvecklas över tid i en progression mot examensmålen.

Som exempel tas följande examensmål för generell kandidatexamen som utgångspunkt:

– *visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper.*

Om ambitionen är att integrera internationalisering i examensmålen skulle det kunna vara rimligt att tänka sig att ovanstående förmåga bör innefatta

¹ Darla K Deardorff, ed., *The SAGE Handbook of Intercultural Competence*, 2009.

kompetens att kommunicera på främmande språk. En internationell kompetens med relevans för detta mål skulle därför kunna vara:

– *förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt på ett främmande språk.*

Genom den horisontella delen av matrisen kan då progressionen beskrivas fram till dess att studenten har uppnått tillräcklig kompetens att kommunicera på ett främmande språk för examensmålet.

Samtidigt ger den vertikala delen av matrisen förutsättningar att identifiera den pedagogiska process som finns knuten till respektive lärandemål/delmål på vägen mot examensmålet (inom varje termin eller nedbruttet till kurs och moment). På så sätt går det att systematiskt granska vilka "inputs", "activities" och "outputs" som förväntas leda till varje enskild måluppfyllelse. Genom detta förfarande går det att **analysera kvaliteten** i hur internationaliseringen implementeras i utbildningen. Ett exempel kan vara att **granska variationen** i inputs eller activities. En sådan analys kanske visar att aktiviteterna domineras av skriftliga uppgifter, vilket kanske i sin tur ger en förklaring till att studenter har haft svårt med den internationella kompetensen.

Modellen bör sammantaget kunna ge ett starkt underlag för kvalitetsutveckling i samband med implementering, uppföljning och utvärdering av internationalisering i utbildningar. Emellertid ska modellen inte betraktas som färdig. Den kan med fördel kompletteras med ytterligare analytiska kriterier (jfr exemplet med *variation* ovan). En annan aspekt som inte tydligt inkluderas är det informella lärandet. Det senare är en komplex företeelse som förtjänar en egen diskussion.

Tänkar om informellt lärande tangerar dock i viss mening begreppet *impact* som ingår i den nederländska modellen. Detta begrepp går bortom ILO/lärandemål och gör det möjligt att diskutera utbildningens roll för individen och samhället utifrån ett bredare perspektiv. Det informella lärandet kanske inte alltid är kopplat till specifika lärandemål, men behöver därför inte vara mindre betydelsefullt.

Bilaga 10 Enkät programstudenter 2016 vid Förvarshögskolan

55 registrerade på båda inriktningar, 45 svarade på denna enkät.

Bakgrund

Har du studerat på högskola/universitet tidigare?

Ja: 18 Nej: 27

Har du gjort något annat innan du började på högskolan?

Ja: 36 Nej: 9

Om Ja vad?

- Arbetat
- Jobbat som skådespelare i 2 år, samt varit engagerad partipolitiskt i civilsamhället i stort. Bland annat Folk och försvar, Försvars- och säkerhetsakademin 2016.
- Jobba
- Jobbat
- Arbetat närmare 10 år på bank, senast som stf. Kontorschef
- Au-pair i Schweiz. Jobb
- Jobbat
- Studerat vid det affärsjuridiska programmet i Linköping universitet. Arbetat som IT-tekniker på Stockholms landsting. Genomfört värnplikten
- Jobb jobbat, rest
- Arbetat som receptionist och studerat Mandarin kinesiska i Kina
- Arbete
- Jobbat efter studenten inom svenska kyrkan
- Jobbat hårt
- Jobbat
- Jobbat
- Diverse småkurser. Olika jobb, framför allt som soldat inom Försvarsmakten
- Arbetat
- Studerat Kolonialhistoria och dagens Ryssland. Har även arbetat som timvikarie
- Jobbat och studerat på vuxenutbildning
- Arbetat i Schweiz bl.a
- Jobbat och rest själv i Asien
- Gymnasiet, jobbat 2 år, rest
- Jobbat
- Jag har arbetat

- Arbetat
- Jobbat på förskola
- Bodde och jobbade i USA i ett år
- Massa olika. Drivit företag, rest, etc.
- Jobbat
- Jag har studerat juridik på SU samt jobbat under mina studier
- Jobb
- Jobbat 2 år
- Jobbat, rest
- Studerat tekniskt basår och arbetat
- MGMT konsult, VD

Utbildningsval

Vad var det som gjorde att du valde Försvarshögskolans kandidatprogram?

- Utbildningens inriktning
- Det är min drömutbildning och kombinationen statsvetenskap + ledarskap finns ingen annan stans
- Intressanta kurser. Bra rykte om bra utbildning. Passar med framtida jobb
- Verkade sjyst
- Det verkade vara en intressant och aktuell utbildning. Jag har varit intresserad i flera år
- Intressantprofil. Liten skola och kunniga lärare
- Intresserad av säkerhetspolitiska frågor och ville läsa statsvetenskap med den inriktningen
- Det är min grej
- Intressant inriktning på statsvetenskap
- Var intresserad av statsvetenskap och Försvarshögskolans mer internationella fokus verkade mycket intressant
- Intresse för utrikes- och säkerhetspolitik
- Det verkade spännande. Jag ville studera någonting med internationell inriktning i Stockholm. FHS verkade vara det bästa alternativet
- Pga. Statsveten. Detta tänkte jag använda som komplement till ett parallellt kand.program ville studera här pga dess specifika karaktär
- Intressant och lärorikt. Specifik inriktning. Bra karriär möjligheter
- Specialiseringen som ger möjlighet att studera sånt som inte finns på andra lärosäten
- Kan inte bli militär. FHS var andrahandsvalet. Intresserad av det militära där av FHS
- Inriktningen på krishantering och säkerhetspolitik
- Det lät kul

- Det lät intressant, jag hade planerat att gå en annan utbildning men det gick inte, så då tänkte jag att jag kunde välja någonting jag tyckte verkade intressant
- Jag fick höra talas om utbildningen via min syster som tidigare pluggat statsvetenskap på annat lärosäte men hört bättre ting om denna. Informationen på hemsidan fångade då mitt intresse
- Jag ville plugga statsvetenskap i Stockholm och FHS hade ett bra rykte
- Intressant med fokus på civil-militär fokus. Vill fortsätta jobba mer akademiskt med försvar och säkerhet
- Det verkade som en intressant inriktning
- Militärhistoria och krisberedskap är av stort intresse för mig
- Det är en ledande utbildning
- Spännande, unikt, tilltalades av att det är en liten skola. Aktuellt
- Intressant spetskompetens
- Unik inriktning med säkerhet och kris
- Började med civil-militärt ledarskap, vilket jag fann mycket bra. Sökte kandidaten i två år utan att komma in
- Jag har stort intresse i humaniora, system och samhällsfunktioner
- Skolan verkade professionell, liten och seriös
- Jag ville vara på FHS och nära UI
- Va den statsvetenskapen med högst intag plus en intressant inriktning
- Dess profil. Intressant utbildning
- Den militära kopplingen
- Gillar historia samt hört bra saker om skolan
- Jag fick veta att UD föredrog denna utbildning och den höga intagningen vittnade om popularitet
- 3:e handsval
- Lät intressant, fans användbar information på hemsidan
- Roligaste jag kunde tänka mig att läsa militärhistoria
- Unik och intressant inriktning
- Det verkade vara ett intressant program
- Studieinriktningen mot säkerhet och krishantering samt den nära anknytningen till Försvarsmakten
- Stort intresse Internationella relationer

Vilka förväntningar har du på utbildningen?

- Få en bra grund inom statsvetenskap och krishantering
- Vidareutveckla ledarskapsförmågan
- Bra föreläsningar, roliga kurser
- Lära mig om statsvetenskap och säkerhetspolitik
- Lära mig om kris och säkerhet i världen
- Lärorikt med info som inte går att få på annat håll

- Förhoppningsvis lära mig något som jag sedan kan använda i arbetslivet
- Få en grund för åtminstone inrikespolitisk karriär
- Bra föreläsare
- Förväntar mig att det ger mig en god grund för vad jag kan tänkas göra i framtiden
- Bra utbildning
- Jag vet inte riktigt. Att den skulle hålla hög kvalitet och utbilda lite som "spetskunskap"
- Att ge en bra/likvärdig statsvet. utbildning. Att få special kompetens som säkerhet och krishantering. Ett högt tempo med höga krav
- Annorlunda från andra högskolor. Hög nivå!
- Att jag ska bli taggad att vilja fortsätta studera/arbete inom området, att jag ska lära mig nya ämnen & kunskap
- Lärorikt, förebyggande inför framtiden
- Att det skulle vara lärorikt
- Att jag lär mig mycket
- Att den i framtiden ska kunna förse mig med ett arbete
- Att jag ska kunna få jobb efter examination. Att jag ska kunna konkurrera med statsvetarstudenter i andra länder
- Lära mig spännande och särskilda spetskunskaper utöver det vanliga statsvetarämnet
- Att den ska vara intressant och relevant
- Intressanta föreläsare, studiebesök samt utlandsstudier
- Spännande föreläsningar och föreläsare, studiebesök
- Lärorikt. Bra professorer och föreläsare. Att det ska vara aktuellt, studiebesök
- Att det ska vara proffsigt, intressant och levande
- Att den är rolig och lärorik
- Höga
- Jag förväntar mig att bli kompetent i enlighet med de teorier som finns uppställda
- Att erhålla bra kunskaper för att kunna jobba med frågor i samhället som jag brinner för
- Att det ska vara lärorikt och speciellt
- Krävande, avancerad, förbereda mig väl inför fortsatt arbetsliv och göra mig konkurrenskraftig
- Få jobb inom mitt intresse
- Inga speciella
- Att den ska förbereda mig för arbetslivet samt ge mig ett försprång över andra statsvetenskapliga utbildningar
- Att lära mig om statsvetenskap
- Att jag ska få en stadig grund att stå på i arbetslivet
- Lära mig analysera och mycket lärorikt

- Att den ska ge mig en unik grund att studera vidare på och hjälpa mig nå mina slutliga mål i arbetslivet
- Intressanta kurser
- Studera samhällets olika nivåer utifrån studieinriktningen
- Väsentligt ökad förståelse internationella relationer och svensk utrikespolitik

Utlandsstudier

Är du intresserad av (flera svarsalternativ är möjliga)

- Utbytesstudier 22
- Praktik utomlands 36 + 1 kanske
- MFS studier 13
- Åka som Freemover 7
- Jag är inte intresserad av att studera/praktisera utomlands 6

– Inget svar alls från 1

– 1 person vet inte vad MFS och åka som Freemover innebär

– 1 person vet inte vad MFS är

Bilaga 11 Enkät programstudenter 2017 vid Försvvarshögskolan

Sammanställning av studentenkät för studenter antagna till Försvvarshögskolans kandidatprogram (båda inriktningarna)

Totalt 51 svaranden av 64 registrerade studenter.

Bakgrund

Har du studerat på högskola/universitet tidigare?

Ja: 26 st
Nej: 25 st

Har du gjort något annat innan du började på högskolan?

Ja: 40 st
Nej: 11 st

(Om ja vad?)

- Jobbat: 32 st
- Pluggat på universitet utomlands en termin: 1 st
- Rest: 11 st
- Militärtjänstgöring: 5 st
- Studerat: 10 st

Utbildningsval

Vad var det som gjorde att du valde Försvvarshögskolans kandidatprogram?

- Intressant, vill läsa statsvetenskap: 5 st
- Intressant inriktning på statsvetenskapen hos FHS: 35 st
- Bra arbetsmöjlighet: 5 st
- Ville kombinera statsvetenskap och ledarskapsstudier: 1 st
- Bra blandning civil, militär kompetens: 1 st
- Bra lärosäte: 9 st
- Spetskompetens på utbildningen: 1 st
- Prestige och hög status: 7 st
- Föreläsning med gymnasieklass: 1 st
- Mindre skola: 2 st
- Passande utbildningar kopplat till tidigare arbetserfarenheter: 1 st
- Vill arbeta med militär rådgivning: 1 st
- Rekommendation: 2 st
- FUF event, särskilt rikskonferensen: 1 st
- Mindre klass: 1 st

Vilka förväntningar har du på utbildningen?

- Möjligheter till att få jobb: 9 st
- Att specialisera sig inom krig och krishantering, (att få en stor förståelse för försvaret): 7 st
- Att hitta en givande praktik: 1 st
- Högt tempo och relevans till omvärlden: 2 st
- Bra kurser: 11 st
- Kompetenta lärare: 6 st
- Fokus på säkerhetspolitik: 4 st
- Bra kurslitteratur med aktuell forskning: 2 st
- Motiverade studenter: 1 st
- Utlandstermin: 1 st
- Bra kunskaper inom fördjupningsområdet: 6 st
- Intressant utbildning: 3 st
- Nära kontakt med arbetslivet: 5 st
- Internationell inriktning och internationella kontakter: 5 st

Utlandsstudier

Är du intresserad av (flera svarsalternativ är möjliga)

Utbytesstudier: 39 st

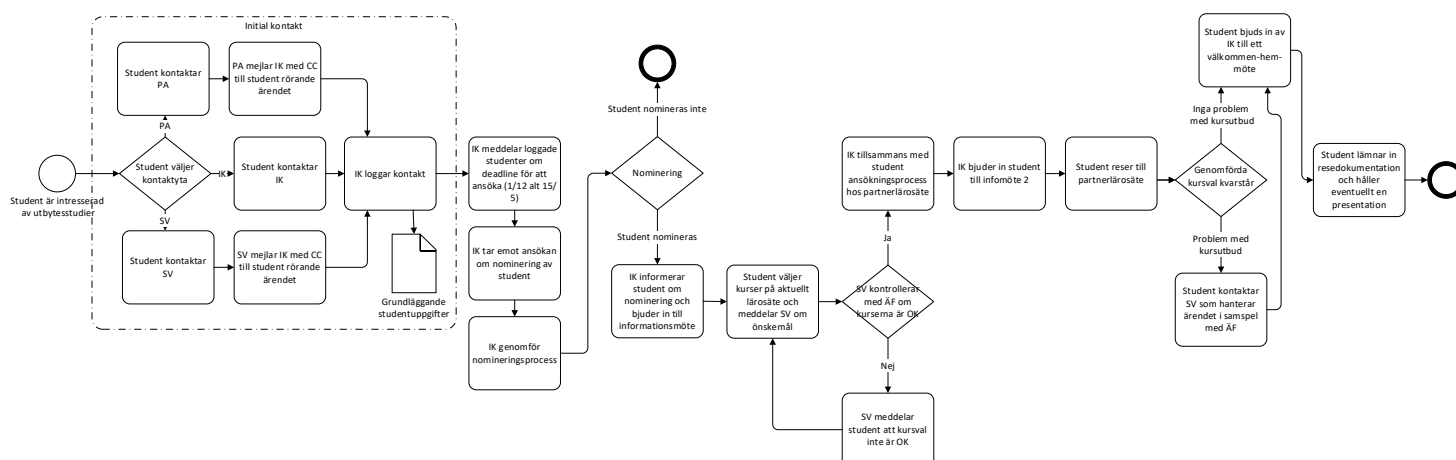
Praktik utomlands: 45 st

MFS studier: 32 st

Åka som Freemover: 20 st

Jag är inte intresserad av att studera/praktisera utomlands: 4 st

Bilaga 12 Processbeskrivning vägledning – högskoleövergripande, IIT, Högskolan i Skövde

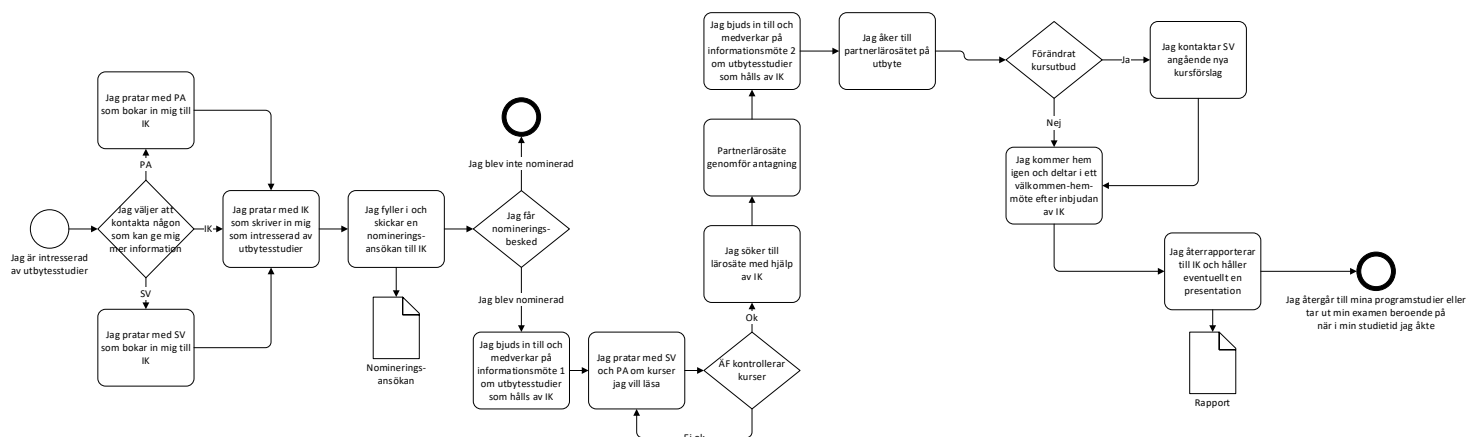

Processbeskrivning vägledning – högskoleövergripande perspektiv

När studenten är intresserad av utlandsstudier vänder sig denne till programansvarig (PA), studievägledare (SV) eller internationell koordinatör (IK). Om studenten vänt sig till PA eller SV skickar dessa mejl till IK för kännedom, med kopia till studenten, så att studenten har möjlighet att boka möte med IK. IK loggar sedan kontakten med studenten i ett Excelark för att kunna följa upp vid ett senare tillfälle samt för att ha koll på hur många som är intresserade av utlandsstudier.

När deadline för ansökan om nominering gällande utlandsstudier, 1/12 samt 15/5, närmar sig påminner IK alla de loggade studenterna och inväntar studenternas ansökan. Därefter påbörjas nomineringsprocessen baserat på studentens högskolepoäng i snitt per termin, samt antalet VG i procent. När detta är klart skickas nomineringsbeskedet ut till studenten, antingen med besked om en tilldelad plats, eller att de inte nominerats. I samband med att studenten nominerats får de inbjudan till informationsmöte 1 tillsammans med alla andra nominerade studenter. Efter informationsmöte 1 identifierar studenterna kurser som verkar intressanta och meddelar SV om dessa. SV skickar vidare till ämnesföreträdare (ÄF) och inväntar besked om dessa motsvarar de kurser studenten egentligen skulle läst på Högskolan i Skövde. Om de inte är godkända behöver studenten hitta andra alternativ, men om kurserna är godkända så kan studenten gå vidare i processen. Studenten och IK påbörjar sedan ansökningsprocessen till partnerlärosätet och därefter skickar IK ut inbjudan till informationsmöte 2 till alla studenter, vilket sker strax innan studenten åker till partnerlärosätet. När studenten är på plats på partnerlärosätet och planerade kurser fungerar schemamässigt, behöver studenten inte göra några förändringar eller kontakta studievägledaren. Är det däremot problem med kurserna och studenten behöver byta så måste studenten höra av sig till SV med ny kursplanering och SV får därefter höra av sig till ÄF för godkännande. IK bjuder in studenten till ett välkommen hem-möte och därefter får studenten lämna in resedokumentation, reseberättelser och eventuellt genomföra presentationer.

Bilaga 13 Processbeskrivning vägledning – studentperspektiv, IIT, Högskolan i Skövde

Processbeskrivning vägledning – studentperspektiv

När du som student är intresserad av utlandsstudier kan du kontakta din programansvarige (PA), studievägledare (SV) eller den internationella koordinatören (IK) som vid Studentstödet. När du med hjälp av SV, PA och IK har hittat tre alternativ som verkar intressanta är det viktigt att du skickar in en ansökan om nominering i god tid före deadline; 1 december för utlandsstudier höstterminen året efter och 15 maj om man vill åka på utlandsstudier vårterminen året efter.

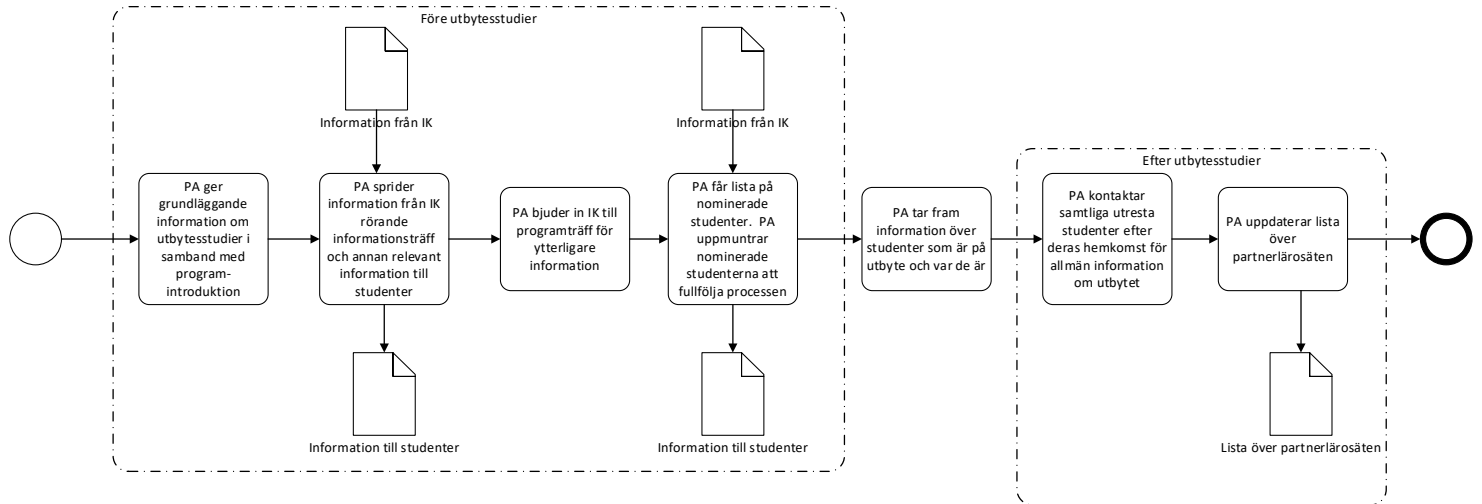
Inom en månad efter ansökningsdeadline kommer besked om du fått något av dina val. Om du blivit nominerad till något av dina val, bjuds du in till informationsmöte 1 där vi går igenom vad utlandsstudier innebär och vad du som student kommer behöva göra framöver. Därefter är det viktigt att du bokar in ett möte med din SV för att planera de kurser du vill läsa när du är på utlandsstudier. När ni planerat dessa så skickar SV kurserna till ämnesföreträdaren (ÄF) för godkännande. Om kurserna inte blir godkända måste du hitta nya kurser att skicka till SV. Om kurserna blir godkända så kan du fortsätta framåt med ansökan till partnerlärosätet, vilket du gör tillsammans med IK. Sedan inväntar du antagningsbesked och blir inbjuden till informationsmöte 2 som är en form av kick off för alla som ska åka på utlandsstudier under följande termin.

När du väl åkt på utlandsstudier är det viktigt att du kontrollerar om de kurser du valt är de samma som de du faktiskt studerar på plats. Om förändringar skett så måste du meddela din SV på Högskolan i Skövde.

När du sedan kommit hem från dina utlandsstudier blir du inbjuden på ett välkommen hem-möte där vi i grupp reflekterar över det du som student varit med om under tiden utomlands. Du ska också skriva en reserapport och om du vill får du gärna hålla presentationer för att marknadsföra möjligheten till utlandsstudier. Du återgår till ditt vanliga program om du åkte på utlandsstudier inom dina studier, eller tar ut din examen om du åkte efter ditt program var avslutat.

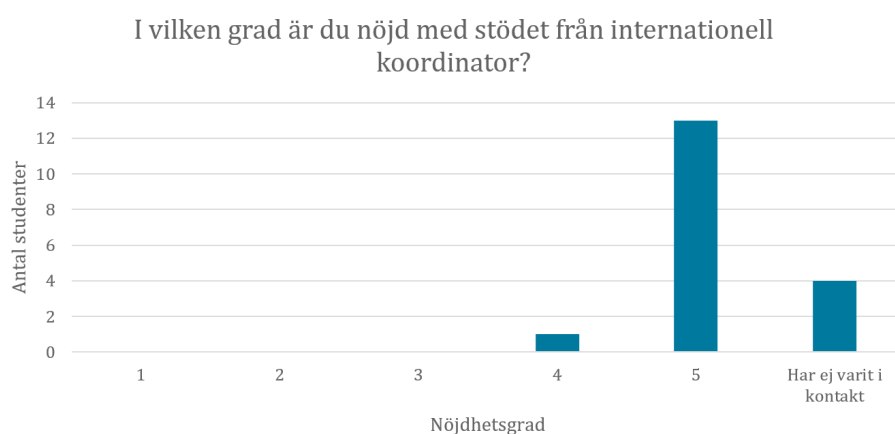
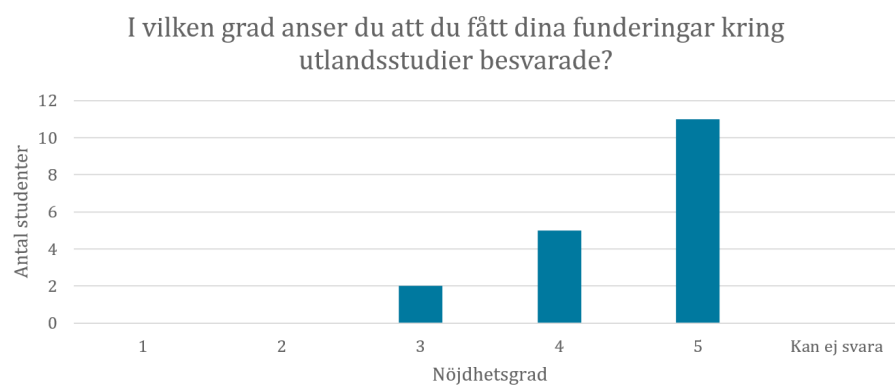
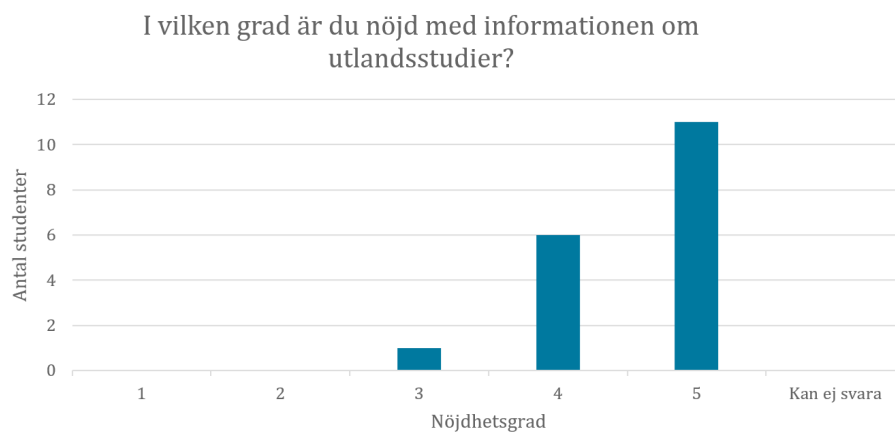
Bilaga 14 Processbeskrivning vägledning – programansvariga, IIT, Högskolan i Skövde

Processbeskrivning vägledning – programansvarigas perspektiv

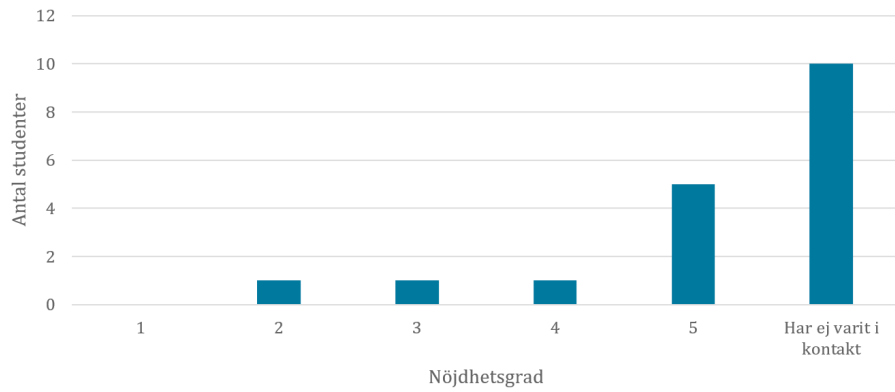

Bilaga 15 Sammanställning studentenkät, IIT, Högskolan i Skövde

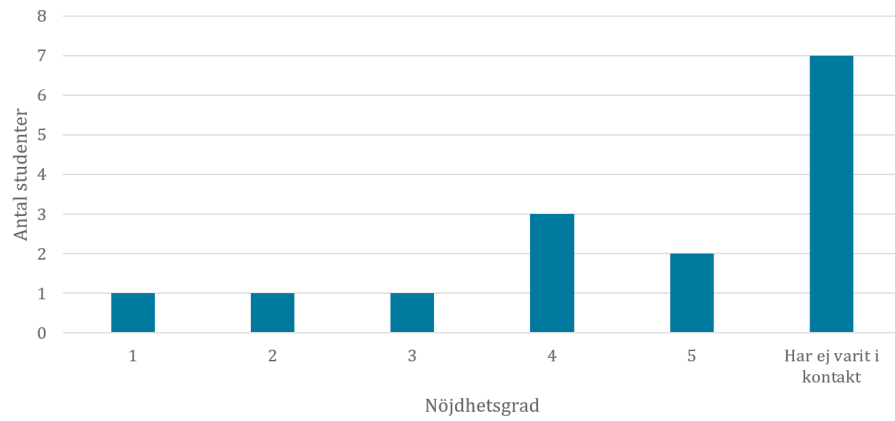
Enkät svar från 18 tillfrågade studenter. (1 minst nöjd, 5 mest nöjd)

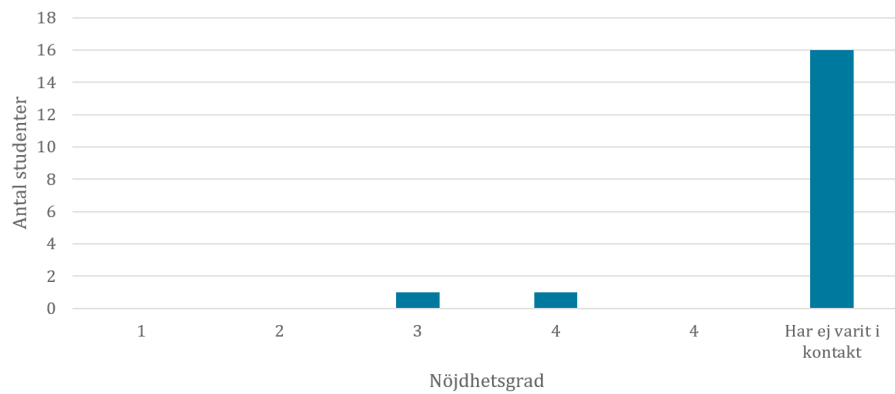
I vilken grad är du nöjd med stödet från studievägledare?

I vilken grad är du nöjd med stödet från programansvarig?

I vilken grad är du nöjd med stödet från ämnesföreläsare?

Bilaga 16 Kursplan, Undervisning på högskolan (2,5 v), Umeå universitet

Undervisning på högskolan (2,5 v)

Målgrupp

Kursen vänder sig till lärare som vill utveckla sin kunskap om lärarrollen och undervisningsuppdraget.

Nivå

Bas – viss erfarenhet av undervisning och/eller gått kursen "Ny som lärare".

Syfte

Kursens syfte är att kursdeltagaren skall utveckla kunskaper om, färdigheter i och förhållningssätt till undervisning på högskolenivå.

Mål

Under kursens gång har du möjlighet att utveckla:

- förmåga att planera, undervisa och examinera i högre utbildning
- kunskap om fysiska och digitala lärandemiljöers betydelse för undervisning och lärande
- ett reflekterande förhållningssätt till det egna akademiska lärarskapet och till den högre utbildningens värdegrund
- kunskaper om samhällets mål och regelverk för verksamheten inom högre utbildning
- kunskap om internationalisering som pedagogiskt verktyg
- kunskap om pedagogisk dokumentation för professionell utveckling

Innehåll

- Planering och genomförande av utbildning på campus och nät
- Lärandemiljöer
- Verktyg för reflektion
- Auskultation hos en kollega
- Normkritiskt förhållningssätt
- Grundläggande lagstiftning, regler och interna styrdokument som påverkar arbetet som universitetslärare
- Internationalisering ur ett högskolepedagogiskt perspektiv
- Pedagogisk portfölj

Kursens omfattning

Kursen omfattar 12,5 arbetsdagar, varav maximalt 8 schemalagda dagar. Övrig tid är avsedd för egna litteraturstudier och annat eget arbete i olika former. Kursen sträcker sig över cirka två månader. Observera att det krävs tid för arbete utöver de schemalagda dagarna.

Antagningsprinciper

Deltagarantalet är begränsat till 24 kursdeltagare. Se UPL:s urvalskriterier och regler för sent återbud (<http://www.upl.umu.se/utbildning>).

Undervisningens upplägg

Eftersom detta är en baskurs behandlas ett antal grundläggande områden som är relevanta för universitetslärare. Teoretiska inslag varvas med olika läraktiviteter, där kursdeltagarna förväntas vara aktiva. Den huvudsakliga undervisningen äger rum på campus, men vi kommer också använda oss av nätet på olika sätt.

Varje kursdeltagare ska göra individuella uppgifter. För att erhålla kursintyg ska samtliga uppgifter vara godkända.

Intyg

För intyg krävs fullgörande av samtliga delar i kursen samt godkända uppgifter.

Litteratur

Elmgren, Maja och Ann-Sofie Henriksson (2010). Universitetspedagogik. Norstedts förlag.

Annan litteratur kan tillkomma.

Bilaga 17 Kursuppgift – Internationalisering, Undervisning på högskolan (2,5 v), Umeå universitet

Teaching in Higher Education, Autumn 2017

Assignment 2: Internationalisation

Goal

- Internationalisation from an educational perspective

Aim of Assignment

To identify how internationalisation is done at your home department/unit.

How To

In the Umeå University Vision 2020 document, the following statement can be found (page 10):

Umeå University has a research-based educational offering at all levels. Internationalisation, skilled teaching staff and collaboration with the outside world contribute towards giving students a high quality education and personal development.

The visionary statement above is then made more operative (page 11):

ALL EDUCATIONAL PROGRAMMES include courses delivered in languages other than Swedish. Our students spend part of their studies abroad, and advanced-level studies involve a high proportion of international students.

These two quotes frame the assignment where you are asked to:

- First, identify how internationalisation is taking place at your home department. Gather data and information that can help you provide answers as to how your department/unit adheres to the objectives stated in the second quote. Do also provide answers to further questions of your choice that relate to your specific situation. Examples can be: which countries do your students come from? Are courses and programmes adapted to receiving international students? If so, how? Are there courses available for your students to take abroad as exchange students? Are there any functions or roles developed in order to host international students? Etc.
- Next, consider if the situation described above has brought any consequences in terms of pedagogy. Can you identify specific pedagogical measures established to host international students? Are international student perspectives' included and used in teaching and learning? If any, which? If none, ought there be some? What do you suggest?

Reporting this assignment is done through group discussions. You might need notes but no written report needed.

Bilaga 18 – Introduktionskurs vid Aalto-universitet i Finland

Studieperiod

ENG-A1004 Introduktion till universitetsstudier i ingenjörsvetenskaper, 2 sp

Kod ENG-A1004 Giltighet 01.08.2013 -

Namn

Introduktion till universitetsstudier i ingenjörsvetenskaper

Förkortning ENG-A1004

Omfattning 2 sp

Föråldringstid

Typ Grundstudier

Läroämne

Klass Studieperiod

Antalet timmar

Studierätt

Bedömning godkänd/
underkänd

Rekommenderad tid för avläggandet

Ansvarig enhet

Institutionen för datateknik, Institutionen för energiteknik, Institutionen för produktutveckling och produktion, Institutionen för tillämpad mekanik, Institutionen för markanvändning, Institutionen för byggteknologi, Institutionen för samhälls- och miljöteknik

Ansvarslärare namn Pertti Jokela

Beskrivning

undervisningsperiod I-V (läsåår 2014 - 2015)

Lärandemål

Efter att ha slutfört kursen har studeranden fått insikter i akademiska studier och vetenskapssamfundet samt i universitetet som social miljö. Han eller hon kan använda informationssystemen och informationstjänsterna som Aaltouniversitetet erbjuder sina studerande.

Studeranden känner till examensstrukturen, har funderat på målen för sina studier och sin motivation, kan planera sina studier och dra nytta av olika slags studietekniker och använda de tjänster för studiehandledning och karriärplanering som universitetet erbjuder.

Efter att ha slutfört kursen känner studeranden även till möjligheterna till internationellt utbyte som högskolan erbjuder.

Innehåll	Målet för kursen är att säkerställa att studierna kommer raskt i gång och att den studerande integreras i högskolan. Under kursens gång lär studeranden känna sitt vetenskapliga område, studierna vid Aalto-universitetet samt praxis för undervisning och studie. Han eller hon får information om rättssäkerhetsfrågor i anslutning till och reglerna för studierna (te.x. examensstadgan, tentamensreglerna). I kursen ingår föreläsningar som är gemensamma för alla studeranden samt information om respektive huvudämnen. Studeranden får information om studierna inom sitt eget utbildningsområde i tutorgrupper. Under kursens gång gör studeranden upp en individuell studieplan (ISP).			
Metoder, arbetssätt och bedömningsgrunder	Kursen avläggs genom att vara närvarande, aktivt delta i tutorverksamheten och utföra givna uppgifter.			
Studiematerial	Material för introduktionsveckan, material som föreläsarna delar ut.			
Ersättande prestationer	Eng-0.1100+T-106.1110, T-106.1111			
Bedömnings-skala	Godkänd/underkänd			
Anmälning	Anmälning till kursen via WebOodi			
Undervisningsspråk	finska			
Pågående och kommande undervisning				
Funktioner	Namn	Typ sp	Lärare	Tidtabell
Anmälningstiden har slutat	Introduktion till universitetsstudier i ingenjörsvetenskaper	Kurs 2	Pertti Jokela	07.01.15 – 31.05.15
Kommande tentamina	Inga tentamina			

Bilaga 19 – Introduktionskurs, Hanken i Finland

9999 Introduktion till akademiska studier, 1 sp

Kod	9999	Giltighet	01.01.1950 -
Namn	Introduktion till akademiska studier	Förkortning	Introduktion ti
Omfattning	1 sp	Föråldringstid	
Typ	Obligatoriska grundkurser	Läroämne	
Slag	Studieperiod	Timantal	
Studierätt		Bedömning	poäng (0 – 100), godkänd
Rekom. prestationstid	Första studieåret inom kandidatutbildningen.		
Ansvarig enhet	Svenska handelshögskolan		
Examinator			
Namn	Liljander, Veronica		
Beskrivning			
Kursbeskrivning	Kursen består av två delar: – introduktion till studier på Hanken samt studiefärdigheter – akademiskt skrivande och referensteknik Under höstterminen bekantar du dig med vad som kännetecknar akademiska studier, studerandes ställning i det akademiska samfundet, studieteknik och tidsanvändning samt det praktiska med studiestarten så som kursanmälan, uppgörande av läsordning, utrymmena och studentervice. Vetenskapligt skrivande och referensteknik tränas genom föreläsningar och en skriftlig uppgift.		
Lärandemål	Efter avklarad kurs är du redo för akademiska studier och har beredskap att genomföra studier på universitetsnivå.		
Efter avlagd kurs kan du	<ul style="list-style-type: none">• identifiera vad som kännetecknar akademiska studier• reflektera över ditt eget lärande• tillämpa studiestrategier som stöder din inläring• grunderna i referensteknik		
Studerandes totala arbetsmängd	27 timmar fördelat på schemalagd undervisning: 17 timmar icke-schemalagt arbete: 10 timmar		
Undervisningsformer	Föreläsningar 14 timmar (introduktionsdagarna och inskriptionen är obligatoriska). Övningar och workshops 3 timmar. Individuellt skriftligt arbete 10 timmar		
Litteratur och undervisningsmaterial	Allt kursmaterial finns i Moodle.		

Examination och bedömning Tvådelat skriftligt arbete som inlämnas via Moodle (100 %):
-A-del: övning i referensteknik (50 %)
-B-del: personlig reflektion över akademiska studier och studiestrategier (50 %)
Prestationen bedöms enbart med vitsordet godkänd.

Målgrupp Kursen är obligatorisk inom kandidatexamen för studerande som för första gången fått en kandidatstudierätt på Hanken år 2012 eller senare.

Rekommenderad tidpunkt Den första höstterminen inom kandidatstudierna. Studerande som inleder studierna på vårterminen kan avlägga kursen på våren.

Ytterligare information Kursnyckeln i Moodle är intro14

Pågående och kommande undervisning

Ingen undervisning

Kommande tenter

Bilaga 20 – Individuell studieplan, Hanken i Finland

17099 Individuell studieplan, 1 sp

Kod	17099	Giltighet	01.01.1950 -
Namn	Individuell studieplan	Förkortning	ISP
Omfattning	1 sp	Föråldringstid	
Typ	Obligatoriska grund- kurser	Läroämne	170 Finansiell ekonomi
Slag	Studieperiod	Timantal	
Studierätt		Bedömning	poäng (0-100), godkänd
Rekom. prestationstid	Första studieåret inom kandidatutbildningen		
Ansvarig enhet	Finansiell ekonomi, Helsingfors		
Beskrivning			
Kursbeskrivning	<p>Kursen består av två olika delar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. huvudämnesval och karriärplanering 2. uppgörande av individuell studieplan <p>På vårterminen bekantar du dig med de olika huvudämnena och karriärplanering, väljer ditt huvudämne samt gör upp en individuell studieplan (ISP).</p> <p>Kursen är obligatorisk för kandidatstuderande som antagits år 2012 eller senare. Kursen kan inte avläggas av studerande som antagits före år 2012.</p>		
Lärandemål	Du har tänkt igenom och planerat dina studier, samt valt huvudämne och gjort upp en individuell studieplan.		
Efter avlagd kurs kan du	<ul style="list-style-type: none"> • kraven inom kandidatexamen och vet vilka delar examen består av • reflektera över dina karriärmål, egna styrkor och färdigheter • göra upp en godkänd individuell studieplan (ISP) som motsvarar dina egna karriärmål 		
Studerandes totala arbetsmängd	27 timmar fördelat på schemalagt arbete: 10 timmar icke-schemalagt arbete: 17 timmar		
Undervisningsformer	Föreläsningar: 8 timmar Workshop: 2 timmar		
Litteratur och undervisningsmaterial	Information om huvudämnena och om studieplanering på Hankens webbsida.		

Examination och bedömning – Godkänd ISP i WebOodi (50 %)
– Reflektion över huvudämnesvalet i samband med ISP:en i WebOodi (50 %)
Prestationen bedöms enbart med vitsordet godkänd/underkänd.

Rekommenderad tidpunkt Första året inom kandidatstudierna.

Pågående och kommande undervisning

Ingen undervisning

Kommande tenter

Inga tenter

Utbildning, utbyte och utveckling – för alla som vill vidare

Universitets- och högskolerådet, UHR, är en statlig myndighet med ett brett uppdrag inom utbildningsområdet. Vi finns i Stockholm och i Visby.

- Vi samordnar antagningen till högskolor och universitet.
- Vi erbjuder möjligheter till internationellt utbyte, kompetensutveckling och praktik utomlands för studenter och personal inom utbildningssektorn.
- Vi ger stöd och information till alla som vill läsa vidare på universitet eller högskola.
- Vi förvaltar och utvecklar IT-system på uppdrag av universitet och högskolor.
- Vi bedömer utländska utbildningar så att personer med en utländsk examen kan söka jobb eller söka en högre utbildning i Sverige.
- Vi arbetar för en breddad rekrytering till högskolan och för att motverka diskriminering inom högskolan.
- Vi ansvarar för högskoleprovet.

